

CENTRUL NAȚIONAL
ANTICORUPȚIE AL
REPUBLICII MOLDOVA

НАЦИОНАЛЬНЫЙ ЦЕНТР
ПО БОРЬБЕ С КОРРУПЦИЕЙ
РЕСПУБЛИКИ МОЛDOVA

MD-2004, mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 198
Tel. (+373) 22-25-72-94

Nr. 17/7694 din 18.11 2021

Parlamentului Republicii Moldova

Prin prezenta, vă informez că, urmare a examinării Raportului cu privire la evaluarea activității Centrului Național Anticorupție în perioada 2016 – 9 luni 2021, am constatat că documentul conține multiple erori, interpretări și distorsionări de fapte, ceea ce a influențat formularea unor concluzii greșite.

În acest sens, CNA vă expediază o notă de dezacord, în care sunt făcute, punctual, precizările de rigoare pe fiecare compartiment din prezentul Raport, după cum urmează.

Compartimentul Generalități

Referitor la afirmațiile din acest compartiment, CNA vă informează că toate răspunsurile au fost oferite în termenii indicați și în volumul solicitat. Informația cu privire la corespondența dintre CNA și Parlament se prezintă conform tabelului alăturat.

Nr. d/o	Nr. / data de ieșire a Parlamentului	Nr. / data de ieșire a CNA
1.	CSN10 nr. 172 din 22.09.2021 (control 01.10.2021)	nr. 17/6399 din 29.09.2021 (anexe 821 file), suplimentar nr. 17/6495 din 04.10.2021 (anexe 87 file)
2.	CSN10 nr. 204 din 07.10.2021 (control 13.10.2021)	nr. 17/6796 din 13.10.2021 (anexe 18 file)
3.	CSN10 nr. 209 din 11.10.2021 (control 15.10.2021)	nr. 17/6842 din 15.10.2021 (anexe 288 file)
4.	Ședința din 22.10.2021	nr. 17/7074 din 25.10.2021 (anexe 71 file)
5.	CSN10 nr. 243 din 26.10.2021 (control 29.10.2021)	nr. 17/7213 din 29.10.2021
6.	CSN10 nr. 246 din 26.10.2021 (control 10.11.2021)	nr. 03/03-4947 din 03.11.2021
7.	CSN10 nr. 247 din 26.10.2021 (control 10.11.2021)	nr. 02/10-3277 din 10.11.2021
8.	CSN10 nr. 250 din 26.10.2021 (control 10.11.2021)	nr. 03/11-4945 din 03.11.2021
9.	CSN10 nr. 272 din 29.10.2021 (control 03.11.2021)	nr. 17/7317 din 03.11.2021
10.	CSN10 nr. 276 din 01.11.2021 (control 04.11.2021)	nr. 08/7343 din 03.11.2021 (anexe 1 filă)
11.	CSN10 nr. 292 din 04.11.2021 (parvenită după desfășurarea ședinței din 05.11.2021)	nr. 17/7464 din 09.11.2021 (anexe 13 file)
12.	Ședința din 05.11.2021	nr. 17/7411 din 05.11.2021
13.	CSN10 nr. 304 din 15.11.2021 (control 17.11.2021)	nr. 17/7634 din 16.11.2021
14.	Solicitarea telefonică din 16.11.2021	nr. 17/7623 din 16.11.2021
15.	Solicitarea telefonică din 17.11.2021	nr. 17/7654 din 17.11.2021

Compartimentul Linia Națională Anticorupție

În Raport a fost formulată următoarea concluzie, referitoare la funcționarea Liniei Naționale Anticorupție: ”Diminuarea semnificativă a apelurilor recepționate de CNA la linia națională anticorupție ar putea indica lipsa de încredere a societății față de CNA, precum și un interes scăzut în a denunța faptele corupționale organului specializat în prevenirea și combaterea corupției”.

Această interpretare este greșită, din motiv că numărul mai mic de apeluri nu poate fi un criteriu pentru aprecierea încrederii cetățenilor în CNA, deoarece singurele instrumente de măsurare a percepției publice sunt sondajele, efectuate de către organizații specializate în măsurări și studii sociologice.

Potrivit Transparency International, conform Indicelui de Percepție a Corupției pentru anul 2020, Republica Moldova s-a poziționat pe locul 115 din 180 de țări, astfel urcând 5 poziții în topul țărilor privind indicele de percepție a corupției, față de anul precedent, ceea ce dezmente concluzia eronată a Comisiei.

Compartimentul privind activitatea urmăririi penale a CNA (la examinarea proceselor penale, de urmărire penală)

Cu referire la activitatea Centrului, la examinarea proceselor penale, menționăm că informațiile prezentate de Centru comisiilor parlamentare, la 04.10.2021 și 22.10.2021, corespund adevărului, fiind întocmite în temeiul evidențelor zilnice, lunare, trimestriale, semestriale și anuale, ținute de organul de urmărire penală al Centrului, concomitent fiind reflectate corect în rapoartele anuale de activitate a CNA.

Divergențele dintre informațiile (cifrele) prezentate de Centru și datele din Registrul informației criminalistice și criminogene (în continuare RICC) se datorează modalității diferite de evidență, sistematizare și generalizare a datelor în RICC și baza locală de date a organului de urmărire penală, în contextul formelor rapoartelor statistice departamentale ale Centrului.

NOTĂ: În conformitate cu prevederile pct. 5 din Anexa nr. 2 la Ordinul interdepartamental al Procurorului General, Ministrului afacerilor interne, Directorului general al Serviciului Vamal, Directorului Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției nr. 121/254/286-O/95 din 18.07.2008, elaborarea și aprobarea formelor rapoartelor statistice departamentale, stabilirea modului și termenelor de prezentare a acestor rapoarte se efectuează de către organele de urmărire penală de sine stătător, în conformitate cu legislația în vigoare.

Referitor la aceste divergențe, ținem să aducem o claritate privind informațiile prezentate de Centru, la 04.10.2021 și 22.10.2021, în contrapunere cu informațiile expuse de către comisiile parlamentare în Raportul de evaluare a activității CNA (în continuare Raport), bazate pe informațiile din RICC.

Astfel, prin Anexa nr. 1 la scrisoarea din 04.10.2021, Centrul a informat comisiile parlamentare, că în perioada 2016 - septembrie 2021, nu a examinat, dar a înregistrat 6387 procese penale, în Registrul de evidență a sesizărilor cu privire la infracțiuni (Registrul nr. 1). În continuare, cifrele din anexa menționată reflectă numărul exact al cauzelor penale pornite - 3964, propunerilor de neîncepere a urmăririi penale - 2140, proceselor penale conexe / anexate la alte cauze / procese penale - 179 și celor expediate, conform competenței - 66, doar din numărul total al proceselor penale înregistrate anume în fiecare an din perioada 2016 - septembrie 2021, fapt ce poate fi confirmat prin verificarea Registrelor nr. 1.

În tabelul cu informațiile prezentate de reprezentanții Centrului, în cadrul audierilor din 22.10.2021, este indicat numărul total de 4002 cauze penale, pornite în perioada 2016 - septembrie 2021. Cifra 4002 reprezintă numărul de cauze penale pornite în exclusivitate de către ofițerii de urmărire penală ai CNA.

Diferența de 38 cauze penale pornite, din numărul de 3964 și 4002 cauze penale pornite, reprezintă numărul cauzelor pornite în baza proceselor penale restante, la data de 01 ianuarie a fiecărui an, din perioadele de raport.

Concomitent, în același tabel, a fost indicat numărul de 2351 cauze penale parvenite de la alte organe / reuate, care include: cauzele penale pornite de alte organe și transmise Centrului, conform competenței, cauzele penale reuate dintre cele suspendate sau clasate anterior, cauzele penale disjuncte, cauze penale pornite în urma anulării ordonanțelor de refuz în pornirea urmăririi penale din perioadele precedente, dar și cauzele penale cu numărul de identificare 97 a CNA, dar pornite de către organele Procuraturii și transmise către Centru, conform competenței.

Detaliat la acest compartiment, ca exemplu este luat același an 2016, la care este făcută referirea în Raport. Astfel, în anul 2016, în Registrul nr. 1 au fost înregistrate 1470 procese penale, anume dintre care a fost pornită urmărirea penală în 814 cauze. Din numărul de 814 cauze penale pornite, 39 cauze penale au fost pornite nu în 2016, ci în anii ulterioari perioadei de raport (2017-2020), inclusiv în 29 cazuri, urmare a emiterii ordonanțelor de pornire a urmăririi penale la începutul anului 2017 în termenul legal de 30 zile, stabilit pentru examinarea procesului penal în ordinea art. 274 Cod de procedură penală (CPP) și în 10 cazuri, urmare a respingerii de către Procuratură a propunerii de neîncepere a urmăririi penale sau anulării ordonanțelor de refuz în începerea urmăririi penale, adoptate în perioadele precedente, cu dispunerea de către procuror a începerii urmăririi penale.

Corespunzător, în tabelul cu informațiile prezentate de reprezentanții CNA, în cadrul audierilor din 22.10.2021, aceste 39 de cauze penale, nu au fost reflectate, ca pornite / parvenite de la alte organe, în 2016 (cifrele 795 și 503), ci corespunzător anilor ulterioari în care au fost pornite aceste cauze penale.

Aici este de argumentat și indicarea, în Anexa nr. 1 la scrisoarea din 04.10.2021, la numărul de 814 cauze penale pornite și în tabelul cu informațiile prezentate de reprezentanții CNA, în cadrul audierilor din 22.10.2021, la numărul de 795 cauze penale pornite în anul 2016.

După cum a fost menționat mai sus, 814 cauze penale au fost pornite în exclusivitate, în temeiul proceselor penale înregistrate în 2016, dintre care doar 775 au fost pornite în anul 2016. Iar 795 cauze reprezintă numărul cauzelor penale pornite în anul 2016, în exclusivitate de către ofițerii de urmărire penală a Centrului, care include și cauze penale pornite în baza proceselor penale înregistrate în perioadele precedente.

Astfel, ambele cifre sunt corecte și corespund realității, fiind corespunzător reflectate în modul stabilit, conform actelor de evidență primară, atât în baza locală de date a organului de urmărire penală a CNA, cât și în RICC.

Respectiv, este greșită și eronată concluzia expusă în Raport, precum că numărul de cauze penale pornite în baza proceselor penale înregistrate în anul 2016, nu poate fi mai mare decât numărul total de cauze penale pornite în acest an, inclusiv din contul proceselor penale înregistrate în anul precedent, pe care s-au adoptat decizii în anul 2016. În 2016, acest aspect a fost posibil.

Cu referire la datele din raportul anual de activitate a CNA pentru anul 2016, este de evidențiat că, în acesta se menționează despre depistarea și contracararea a 858 de infracțiuni, ca rezultat al măsurilor speciale de investigații, efectuate de ofițerii CNA. **Deci, nicidecum nu este vorba despre cauze penale pornite în 2016, dar concret despre infracțiuni depistate.** Aceasta se referă și la afirmațiile aduse în Raport la acest capitol și pentru perioada 2017-2021.

În cadrul controlului, reprezentanții comisiilor parlamentare au stabilit, în baza datelor din RICC, că numărul cauzelor penale pornite constituie în total 4328 cauze penale, dintre care în anul 2016 – 933 cauze, în anul 2017 – 779 cauze, în anul 2018 – 754 cauze, în anul

2019 – 725 cauze, în anul 2020 – 657 cauze, în 9 luni ale anului 2021 – 480 cauze penale, care diferă de informația prezentată de CNA la 04 și 22.10.2021.

În lipsa cunoștinței despre conținutul și natura datelor solicitate din RICC, intervenim cu încercarea de a face o claritate a lucrurilor, referitor la numărul cauzelor penale pornite, extrase din RICC, în comparație cu numărul cauzelor penale pornite, prezentat de CNA în informațiile din 04 și 22.10.2021: în total 4002 cauze penale, dintre care în anul 2016 – 795 cauze, în anul 2017 – 722 cauze, în anul 2018 – 714 cauze, în anul 2019 – 640 cauze, în anul 2020 – 644 cauze, în 9 luni ale anului 2021 – 487 cauze penale, date care corespund cu informația publicată în rapoartele anuale ale CNA.

Astfel, presupunem că din RICC a fost extrasă și prezentată comisiilor parlamentare informația privind numărul cauzelor penale pornite, fiind aplicat criteriul de selectivitate a cauzelor penale cu numărul de identificare 97 atribuit CNA. În așa mod, RICC generează și prezintă informația despre numărul total al cauzelor penale pornite cu numărul de identificare a CNA 97. Aici bănuim, că cifrele prezentate și expuse în Raport includ atât numărul de cauze penale pornite nemijlocit de ofițerii de urmărire penală ai CNA (informație prezentată în rubrica „Pornită urmărirea penală” din tabelul cu informațiile prezentate de reprezentanții CNA, în cadrul audierilor din data de 22.10.2021), cât și numărul cauzelor penale disjuncte, numărul cauzelor penale pornite de organele Procuraturii cu numărul de identificare 97 a CNA și transmise CNA sau altor organe conform competenței, precum și numărul cauzelor penale pornite în urma anulării ordonanțelor de refuz în pornirea urmăririi penale din perioadele precedente (număr de dosare penale incluse în rubrica „Cauze parvenite de la alte organe / reluate” din tabelul cu informațiile prezentate de reprezentanții CNA, în cadrul audierilor din data de 22.10.2021).

Ca urmare a celor indicate mai sus, afirmăm cu toată responsabilitatea, că CNA, în rapoartele anuale de activitate prezentate publicului a indicat date corecte, care corespund realității despre procesele penale înregistrate, examinate și soluționate, evidența cărora este efectuată de CNA corect, conform regulilor stabilite în baza Ordinului interdepartamental al Procurorului General, Ministrului afacerilor interne, Directorului general al Serviciului Vamal, Directorului Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției nr. 121/254/286-O/95 din 18.07.2008, concluziile comisiilor parlamentare la acest capitol fiind greșite și eronate, bazate pe date extrase din RICC la mod general, fără detalieri și concretizare.

Referitor la disciplina de evidență și înregistrare a CNA în cadrul RICC a cauzelor penale pornite cu încălcarea termenului stabilit de 24 ore, este de menționat, că din numărul total de 1558 cazuri stabilite, în 1259 de cazuri termenul încălcat este de la 3 până la 8 zile calendaristice. Doar în 5 cazuri termenul încălcat este de la 64 până la 239 zile, dintre care, în 4 cazuri nu este vorba de cauze penale pornite, dar de atribuirea numărului de cauză penală, pentru luarea la evidență a persoanei, în legătură cu adoptarea ordonanței de refuz în pornirea urmăririi penale pe motive de nereabilitare.

În majoritatea cazurilor din totalul celor depistate, încălcarea termenului a fost admisă de subdiviziunile teritoriale ale CNA – Direcțiile generare teritoriale ”Nord” și ”Sud”, care nu au acces la RICC și de regulă fișele statistice Formularul nr. 1, sunt transmise la Aparatul central al CNA, prin intermediul serviciului curierilor speciali, preponderent fiind prezentate în zilele de vineri ale săptămânii. Menționăm și faptul că, la calcularea termenilor încălcați nu au fost luate în considerare zilele de odihnă, sărbătorile oficiale nelucrătoare, precum și frecvențele întreruperi ale rețelei deținute de Serviciul tehnologiei informaționale al MAI.

Cu privire la segmentul cauzelor penale aflate în gestiunea CNA, constatăm cu regret faptul că, activitatea de urmărire penală a fost apreciată de către membrii comisiei, în mare parte, prin prisma unor indicatori cantitativi, invocându-se tendințe descrescătoare din punct de vedere numeric a cauzelor penale în gestiune sau, pe care au fost adoptate soluții, fără a ține cont de circumstanțe obiective, care justifică o asemenea stare de lucruri.

Așa cum este cunoscut, prin Legea nr. 152 din 01.07.2016 *pentru modificarea și completarea unor acte legislative*, odată cu reglementarea activității procuraturilor specializate, au fost substanțial modificate competențele organului de urmărire penală al Centrului, cu reducerea graduală a numărului de subiecți, gradul prejudiciabil al infracțiunilor, dar și alte modificări, care pe cale de consecință au redus numărul de cauze penale care putea fi investigate de Centru.

Modificările în cauză au fost urmate de detașarea, în perioada anului 2017, a unui număr important de ofițeri de urmărire penală cu experiență (circa 1/4 din personal) în cadrul Procuraturii Anticorupție, dar și către Agenția pentru Recuperarea Bunurilor Infracționale din cadrul Centrului, suplinirea funcțiilor rămase neacoperite fiind un proces extrem de anevoios. Evident că a fost imposibilă asigurarea continuității urmăririi penale pe un număr mare de cauze penale.

În același timp, a fost utilizată pe larg competența Procurorului General al Republicii Moldova de a dispune efectuarea urmăririi penale în multiple cauze penale, care excedă competența organului de urmărire penală al Centrului sau, în general nu se află în competența sa, fără a se consulta poziția Conducerii Centrului sau organului de urmărire penală al CNA. Multe din acestea, reprezentau cauze penale, în care urmărirea penală fusese efectuată 3 și mai mulți ani, de către alte organe de investigare.

Nu s-a ținut cont nici de condițiile speciale de activitate post martie 2020, când comportamentul părților în proces s-a schimbat radical, o multitudine de acțiuni fiind tergiversate urmare a regimului special de activitate al instituțiilor implicate în procesul judiciar sau al motivelor de neprezentare la organul de urmărire penală, prin simpla invocare a suspiciunilor de infecție COVID-19.

Evident că, critica poate fi adusă, cu privire la prea multe cauze pornite, în cazul unui număr mai mare de urmăririi penale sau rețineri și invers, ca o diminuare a activității în cazul micșorării numărului de cauze pornite.

Totuși, ținând cont de specificul faptelor investigate, complexitatea acestora, indiferent de eforturile depuse, era imposibilă soluționarea calitativă a tuturor proceselor sau cauzelor penale.

Nu poate fi trecută cu vederea, că activitatea de urmărire penală pe cauze nu este singura activitate a ofițerilor de urmărire penală ai Centrului, în condițiile în care aceștia examinează continuu un număr important de sesizări cu privire la posibile infracțiuni, execută cereri de asistență juridică în materie penală de la organe de urmărire penală străine, participă la acțiuni de urmărire penală, în cadrul grupurilor de urmărire penală formate pe cauze, aflate în gestiunea altor organe.

Cu referire la respectarea termenului rezonabil de urmărire penală (cauze penale cu termen mai mare de 1 an și de 3 ani), care au fost calificate ca „tergiversate”, vă aducem la cunoștință că, aceste cauze penale la rândul lor pot fi clasificate în câteva categorii:

- cauzele penale care anterior au fost clasate / suspendate și peste câțiva ani reluate (motivele fiind diverse: identificarea infractorului, găsirea învinutului care se ascundea, parvenirea răspunsurilor la cererile de comisii rogatorii, stabilirea unor probe noi, etc.), cauze pe care urmărirea penală a fost pornită cu 2-5 ani în urmă, iar la zi da, într-adevăr, sunt cauze penale vechi;
- cauzele penale pe care urmărirea penală a fost pornită cu 2-5 ani în urmă, dar care recent au parvenit la organul de urmărire penală;
- cauzele penale care se află în procedură organului de urmărire penală al CNA, dar pe care au fost dispuse expertize, adresări prin comisii rogatorii și/sau dispuse alte controale necesare pentru incriminarea infracțiunii unei persoane. Acțiuni care durează câteodată și ani, iar ca exemplu poate fi actuala procedură de efectuare a unei expertize la Centrul Național de Expertize Judiciare (primirea acesteia,

- plasarea în rând (care câteodată este și anul viitor dispunerii expertizei) și executarea);
- cauzele penale aflate în procedura organului de urmărire al CNA, dar pe care sau efectuat măsuri speciale de investigație 3-6 luni, iar ca urmare identificarea unui număr mare de potențiali bănuți (iar pentru individualizarea vinovăției este necesar efectuarea unui număr impresionant de acțiuni de urmărire penală), ceea duce la inactivitatea pe alte dosare avute în procedură. Totodată, în majoritatea cauzelor de asemenea gen (scheme de corupție) din cauza de bază sunt disjuncte cauze penale separate în privința unui învinuit – pentru a fi expediate în instanță (cauze care de obicei sunt expediate în decurs de 1-2 luni) – *de aici și percepția că unele cauze penale sunt expediate într-un timp foarte scurt, iar altele durează cu anii. Însă, de facto investigarea cauzei date a durat aproximativ 1-2 ani.* Un alt argument ar fi și faptul că cauza de baza din care sunt disjuncte aceste cauze penale într-un final durează mai mult de 3 ani, iar în unele cazuri cauza de bază poate fi suspendată și/sau clasată – deoarece, în aceasta cauză au rămas doar situațiile fie nestabilite fie incerte.
 - cauze penale aflate în procedura organului de urmărire penală al CNA mai mult de 1-3 ani, da, care poate undeva, au și mai fost lăsate în nelucru, doar că în majoritatea cazurilor au existat unele motive obiective:
 - a. au fost efectuate acțiuni pe cauzele penale, în care erau persoane reținute / arestate, precum și minori (prioritate prevăzută de art. 20 alin. (3) CPP);
 - b. au fost investigate cauzele penale privind infracțiunile flagrante;
 - c. au fost examinate procesele-penale din gestiune, care de altfel pentru soluționarea acestora organul de urmărire penală are un termen determinat de 30 zile și acesta nu poate fi prelungit (art. 274 alin. (1) CPP);
 - d. includerea ofițerului de urmărire penală în grupuri de urmărire penală pe cauze penale, altele decât cele din gestiunea sa;
 - e. efectuarea unor acțiuni procesuale ce impune respectarea unor termeni imperativi (ex. procedura prevăzută la art. 128 alin. (5⁴) CPP, etc).

Cu toate acestea, remarcăm că, conform art. 57 alin. (4) CPP – în exercitarea atribuțiilor procesuale, ofițerul de urmărire penală decide, în mod independent, cu privire la orientarea urmăririi penale și efectuarea acțiunilor de urmărire penală, cu excepția când legea prevede autorizarea unor acțiuni. Ofițerul de urmărire penală se supune prevederilor CPP și indicațiilor scrise ale procurorului. Iar în altă ordine de idei, conform prevederilor art. 20 alin. (4) CPP – respectarea termenului rezonabil la urmărirea penală se asigură de către procuror.

Cât privește respectarea termenului rezonabil al urmăririi penale, remarcăm că, ținând cont de numărul total de cauze existente în procedură, la etapa actuală, nici un organ de urmărire penală din țară, nu dispune de resurse și personal suficient, pentru a atinge rezultate absolute.

Circumstanțele vizate, în mod sigur dictează o prioritizare a celerității efectuării urmăririi penale pe unele cauze, pe care se concentrează eforturile în vederea finisării urmăririi penale și care în mod firesc sunt coordonate cu reprezentanții Procuraturii Anticorupție, care conduc urmărirea penală pe caz. Mai mult, termenele de efectuare a urmăririi penale sunt stabilite de procuror și sunt obligatorii pentru organul de urmărire penală, acestea fiind prelungite fiind în cunoștință de volumul total de muncă pe dosarele aflate concomitent în gestiunea unui ofițer de urmărire penală aparte.

Deși sunt de înțeles așteptările părților în proces și ale procurorului, ca termenele de urmărire penală să fie minime sau reduse, realitățile obiective și specificul procesului penal, dar și sarcina excesivă per ofițer, nu ca număr de dosare, ci ca și complexitate a acestora, fac

ca să ne continuăm activitatea și să ne abținem de la critici în raport cu acuzațiile aduse de autoritatea investită cu conducerea urmăririi penale.

Totuși, pentru că au fost menționate cauze concrete, menționăm că organul de urmărire penală al Centrului, în limitele competențelor sale, efectuează urmărirea penală în cauza denumită generic "achiziția ambulanțelor", în aceeași componență, atât la capitolul urmărire penală, cât și la capitolul conducere urmăririi penale. Solicitarea cauzei de către procuror și restituirea acesteia după o perioadă de 6 luni, fără careva indicații sau constatări de abuzuri sau ilegalități în acțiunile reprezentantului urmăririi penale, relatează un caracter declarativ al reprezentanților Procuraturii.

O situație similară este și pe alte cauze penale invocate în raport, în care se lasă așteptată o sincronizare a acțiunilor ofițerilor de caz și a procurorilor, primii executând în termen toate indicațiile proprii.

Pentru a nu lăsa loc de interpretării, constatăm doar că, concluzii de genul dat pot fi enunțate doar urmare a studierii dosarelor concrete, pentru identificarea cauzelor și motivelor tergiversării urmăririi penale.

Referitor la scoaterea persoanelor de sub urmărire penală pe cauzele din gestiunea CNA, indiferent de finalitatea cauzelor, procedeele probatorii utilizate sunt identice, or ofițerilor de urmărire penală le revine sarcina legală, stabilită prin prevederile art. 19 CPP: *organul de urmărire penală are obligația de a lua toate măsurile prevăzute de lege pentru cercetarea sub toate aspectele, completă și obiectivă, a circumstanțelor cauzei, de a evidenția atât circumstanțele care dovedesc vinovăția bănuitului, învinuitului, inculpatului, cât și cele care îl dezvinovățesc, precum și circumstanțele care îi atenuează sau agravează răspunderea.*

Astfel, devierea rezultatelor urmăririi de la an la an sau existența unor soluții de scoatere de sub urmărire penală, încetare a urmăririi penale sau clasării cauzelor penale, nu reprezintă un scop în sine al reprezentanților organului de urmărire penală, ci o obligație de a acumula probe suficiente, pertinente și utile, care ar justifica o propunere către procurorul care conduce urmărire penală, pe care să se întemeieze o soluție legală adoptată de procuror.

Menționăm aici două aspecte. Prin prisma art. 63 al.(7) CPP, interogarea în calitate de martor a persoanei față de care există anumite probe că a săvârșit o infracțiune se interzice. În înțelesul prezentei teze, recunoașterea unei persoane în calitate de bănuit, reprezintă o obligație a organului de urmărire penală, cel puțin din perspectivă legală, dar și pentru punerea la dispoziție persoanei bănuite a tuturor drepturilor și garanțiilor procesuale în cadrul unei cauze penale. **Astfel, o ulterioară scoatere a unei persoane bănuite de sub urmărire penală reprezintă o repunere în drepturi a persoanei, fără ca statutul de suspect să reprezinte un abuz al organului de urmărire penală.**

Pe de altă parte, dacă procurorul consideră că probele acumulate sunt concludente și suficiente, el emite o ordonanță de punere sub învinuire a persoanei (art. 281 CPP). **Deci, atât acuzarea unor persoane, cât și ulterioara reabilitare a acestora prin scoaterea de sub urmărire penală, nu poate fi imputabilă organului de urmărire penală sau Centrului, pe motivul lipsei de competență la această etapă a urmăririi penale.**

Chiar și așa, soluțiile pronunțate de procurori au fost motivate și de schimbările intervenite în cadrul Procuraturii Generale, cu o interpretare diferită a unor fapte anume, dar și prin intervenția Curții Constituționale, care în repetate rânduri a declarat neconstituționale prevederi ale Codului penal, în special pe fapte investigate de către Centru.

Aceeași explicație vine și la capitolul aplicării măsurilor procesuale de constrângere ”nejustificate”, legate de privarea persoanelor de libertate pentru termen scurt, care au fost aplicate de organul de urmărire penală în cazuri justificate și întemeiate, cu asigurarea drepturilor procesuale persoanelor reținute.

Numărul cazurilor de aplicare a măsurilor procesuale de constrângere nu poate fi obiect al comparărilor pentru anumite perioade de timp, deși necesită a fi făcute publice, ci urmează a fi evaluate prin prisma oportunității, legalității și temeiniciei acestora. Or, în perioada de raport, nu au fost pornite investigații penale în raport cu ofițerii de urmărire penală ai Centrului, pentru rețineri ilegale.

Despre cauzele penale din gestiunea CNA expediate în judecată, menționăm că neconcordanța dintre datele prezentate de Centru și datele incluse în Raport, conform RICC privind numărul de cauze penale expediate în instanța de judecată pe parcursul perioadei de referință 2016-9 luni 2021, se datorează faptului că STI al MAI, care de fapt este deținătorul Registrului, a prezentat informația conform unei metode de calcul ce extrage doar numărul cauzelor penale expediate în instanța de judecată din numărul total de cauze penale pornite în anul de referință, adică s-au prezentat doar dosarele pornite în anul 2016 și expediate în judecată în același an, analogic pentru fiecare an în parte.

Totodată, nu au fost puse în calcul cauzele penale disjuncte în privința persoanei cu expedierea acestora în instanța de judecată, precum și cauzele penale pornite sau parvenite în adresa CNA în alți ani, dar expediate în instanța de judecată în anul de referință.

La fel, nu s-a operat cu datele ce se referă la cauzele penale conexe, pe care sistemul informațional le prezintă drept infracțiuni independent transmise în instanță, ceea ce a denaturat în date eronate prezentate de STI al MAI, la capitolul vizat.

Este de menționat faptul că Centrul este participant la RICC, cu furnizarea informației către acesta în baza actelor de evidență primară, dar nu are acces la metodologia de procesare a datelor și furnizare a acestora.

Conform datelor prezentate de Centru, în anul 2016 au fost transmise în instanța de judecată 259 de cauze penale. Cifra dată reprezintă dosarele de bază, inclusiv pornite în anii precedenți, dosarele parvenite de la alte organe, precum și cauzele penale disjuncte în privința persoane, dar fără indicarea numărului dosarelor conexe.

Conform datelor indicate în Raport, bazate pe informațiile din RICC, în anul 2016, de CNA au fost expediate în instanța de judecată total 169 de cauze penale, ce nu corespunde realității din următoarele considerente. Astfel, fiind accesat RIIC, pentru anul 2016, cu aplicarea criteriului de selectivitate „Decizia privind cauza – cauza transmisă în judecată”, RICC a generat înscrieri cu privire la expedierea în instanța de judecată a 335 de cauze penale, dintre acestea 49 de cauze penale au fost conexe la cele de bază. La numărul dat au fost comasate 32 de cauze penale disjuncte în privința persoanelor, cu ulterioara expediere în instanța de judecată.

Totodată, s-a constatat, că în perioada anului 2016, în RIIC sunt înregistrate aproximativ 54 de cauze penale expediate în instanța de judecată ale Procuraturii Anticorupție, care de fapt sunt încorporate în datele de bază sub codul 97 a CNA. La fel, a fost depistată o cauză penală care de fapt a fost clasată, dar care se regăsește la cele expediate în judecată.

Astfel, se constată o diferență de 4 cauze penale (335-49-54+32+1=265), dar nu de 90 cauze penale (259-169), cum este indicat în raport.

Pentru anul 2017, conform datelor prezentate de CNA, 278 cauze penale au fost transmise în instanța de judecată. Cifra dată reprezintă dosarele de bază, inclusiv pornite în anii precedenți, dosarele parvenite de la alte organe, precum și cauzele penale disjuncte în privința persoanelor, dar fără indicarea numărului dosarelor conexe.

Conform datelor indicate în Raport, bazate pe informațiile din RICC, în anul 2017 de CNA au fost expediate în instanța de judecată total 204 de cauze penale, ce nu corespunde realității din următoarele considerente. Astfel, fiind accesat RIIC, pentru anul 2017, cu aplicarea criteriului de selectivitate „Decizia privind cauza – cauza transmisă în judecată”, RICC a generat înscrieri cu privire la expedierea în instanța de judecată a 353 de cauze penale. Din aceste cauze penale (infrațiuni), 82 au fost conexe la cele de bază. Concomitent, 38 de cauze penale au fost disjuse în privința persoanelor, cu ulterioara expediere în instanța de judecată.

În urma verificărilor, s-au constatat cel puțin 17 cauze penale ale Procuraturii Anticorupție, care erau incluse drept aparținând CNA.

Este de menționat că, datorită faptului că în anii 2016-2017, în RICC se ducea evidența a două entități sub aceeași codificare, atât cauzele penale (infrațiunile) înregistrate și gestionate de CNA, cât și cele înregistrate și gestionate de Procuratura Anticorupție, nu este posibilă verificarea veridicității datelor, fără prezentarea și generarea acestora într-o formă mai complexă de către deținătorul Registrului.

Pentru anul 2018, conform informației prezentate de CNA, 284 de cauze penale au fost transmise în instanța de judecată. Cifra dată reprezintă dosarele de bază, inclusiv pornite în anii precedenți, dosarele parvenite de la alte organe, precum și cauzele penale disjuse în privința persoane, dar fără indicarea numărului dosarelor conexe.

Conform datelor indicate în Raport, bazate pe informațiile din RICC, în anul 2018 de CNA au fost expediate în instanța de judecată total 166 de cauze penale, ce nu corespunde realității din următoarele considerente. Astfel, fiind accesat RIIC, pentru anul 2018, cu aplicarea criteriului de selectivitate „Decizia privind cauza – cauza transmisă în judecată”, RICC a generat înscrieri cu privire la expedierea în instanța de judecată a 308 de cauze penale, dintre care 88 de cauze penale (infrațiuni) au fost conexe la cele de bază. Iar 67 de cauze penale au fost disjuse în privința persoanelor. La fel, s-a constatat prezența unei cauze penale ce aparține Procuraturii Anticorupție, posibil greșit generalizată de sistem și o cauză penală, care anterior a fost de fapt clasată. În acest caz, dacă se face un calcul, se obține coincidența datelor prezentate de CNA, cu cele generate din RICC.

Astfel, se constată o diferență de 1 cauză penală ($308-88+67-2=285$), dar nu de 118 cauze penale ($284-166$), cum este indicat în raport.

Pentru anul 2019, conform informației prezentate de CNA, 267 de cauze penale au fost transmise în instanța de judecată. Cifra dată reprezintă dosarele de bază, inclusiv pornite în anii precedenți, dosarele parvenite de la alte organe, precum și cauzele penale disjuse în privința persoane, dar fără indicarea numărului dosarelor conexe.

Conform datelor indicate în Raport, bazate pe informațiile din RICC, în anul 2019 de CNA au fost expediate în instanța de judecată total 173 cauze penale, ce nu corespunde realității din următoarele considerente. Astfel, fiind accesat RIIC, pentru anul 2019, cu aplicarea criteriului de selectivitate „Decizia privind cauza – cauza transmisă în judecată”, RICC a generat înscrieri cu privire la expedierea în instanța de judecată a 280 de cauze penale, dintre care 68 de cauze penale (infrațiuni) au fost conexe la cele de bază. Iar 53 de cauze penale au fost disjuse în privința persoanelor. La fel, s-au constatat prezența a 3 cauze penale ce aparțin Procuraturii Anticorupție, posibil greșit generalizate de sistem. În acest caz, dacă se face un calcul, se obține o eroare de 2 cauze penale generate de sistem. ($280-68+53=265$)

Pentru anul 2020, conform informației prezentate de CNA, 170 de cauze penale au fost transmise în instanța de judecată. Cifra dată reprezintă dosarele de bază, inclusiv pornite în anii precedenți, dosarele parvenite de la alte organe, precum și cauzele penale disjuse în privința persoane, dar fără indicarea numărului dosarelor conexe.

Conform datelor indicate în Raport, bazate pe informațiile din RICC, în anul 2020 de CNA au fost expediate în instanța de judecată total 134 cauze penale, ce nu corespunde realității din următoarele considerente. Astfel, fiind accesat RIIC, pentru anul 2020, cu aplicarea criteriului de selectivitate „Decizia privind cauza – cauza transmisă în judecată”, RICC a generat înscrieri cu privire la expedierea în instanța de judecată a 246 de cauze penale, dintre care 86 de cauze penale (infrațiuni) au fost conexate la cele de bază. Iar 15 cauze penale au fost disjuse în privința persoanelor. La fel, s-a constatat prezența în listă a 1 cauză penală greșit generalizată de sistem, care de fapt a fost clasată. În acest caz, dacă se face un calcul, se obține o eroare de 4 cauze penale generate de sistem, dar care posibil se datorează faptului că fiind hotărâri luate pe dosar la finele anului 2020 și incluse în perioada de raport, de fapt în sistem au fost introduse în primele zile ale anului 2021.

Pentru anul 2021 (9 luni), conform informației prezentate de CNA, 159 de cauze penale au fost transmise în instanța de judecată. Cifra dată reprezintă dosarele de bază, inclusiv pornite în anii precedenți, dosarele parvenite de la alte organe, precum și cauzele penale disjuse în privința persoane, dar fără indicarea numărului dosarelor conexate.

Conform datelor indicate în Raport, bazate pe informațiile din RICC, în anul 2021 de CNA au fost expediate în instanța de judecată total 89 cauze penale, ce nu corespunde realității din următoarele considerente. Astfel, fiind accesat RIIC, pentru anul 2020, cu aplicarea criteriului de selectivitate „Decizia privind cauza – cauza transmisă în judecată”, RICC a generat înscrieri cu privire la expedierea în instanța de judecată a 166 de cauze penale, dintre care 50 de cauze penale (infrațiuni) au fost conexate la cele de bază. Iar 39 de cauze penale au fost disjuse în privința persoanelor. În procesul verificării s-a depistat o cauză penală care deși este în RICC drept cauză penală expediată în instanța de judecată de CNA, cu codul „97”, de fapt nu a fost în gestiunea Centrului niciodată, eronat pusă în calcul de sistem. Astfel, la momentul prelevării datelor din sistemul informațional, s-a stabilit pentru anul 2021 neconcordanța în privința a 4 cauze penale ($166-50+39=155$) și nu diferența care este invocată în raport de 70 cauze penale ($159-89$).

Subiecți speciali urmăriți de CNA.

Cât privește subiecții vizați în investigațiile aflate în gestiunea organului de urmărire penală al Centrului, ne disociem de a oferi comentarii cu privire la migrarea unor aleși locali din unele partide în altele.

Este adevărat, că sesizările constituie un temei legal pentru pornirea urmăririi penale, în cazul în care, din actul de sesizare reies temeiuri rezonabile despre comiterea unor infracțiuni. Evident că, reprezentanții unor partide politice, în perioade electorale sau în afara acestora, au făcut uz de sesizarea organelor de urmărire penală, despre fapte pretins infracționale în unitățile administrativ-teritoriale de unde provin, care vizau concurenți electorali. Pornirea unor investigații pe marginea sesizărilor primite, investigarea acestora sau propunerea soluțiilor procurorului ca urmare a administrării probelor, nu poate fi imputabilă organului de urmărire penală.

Cazul alesului local din raionul Strășeni, într-o cauză complexă, cu multiple episoade și componente de infracțiune, preluată de organul de urmărire penală pe parcursul anului 2020, în care acesta are statut de învinuit, reprezintă o tentativă a procurorului de evitare a tergiversării cazului în instanța de judecată, prin disjungerea unor fapte distincte în proceduri separate și remiterea acestora pentru examinare în instanța de judecată. Practica arată, că transmiterea cauzelor complexe unitar în instanță, conduc în mod inevitabil la o și mai mare tergiversare a acestora.

Compartimentul activitatea specială de investigație a CNA

Cu privire la alegația invocată în pct. 5.2, precum că, *„Din informația prezentată de PA pe majoritatea cauzelor penale pornite împotriva judecătorilor și procurorilor nu a existat o sesizare din partea CNA și au fost pornite în baza informațiilor de la Procuratura Anticorupție”*, menționăm că, din numărul total de 15 cauze penale inițiate în perioada menționată, o singură cauză penală a fost pornită în baza informației Procuraturii Anticorupție, și anume, în anul 2021 în privința judecătorei Judecătoriei Chișinău, sediul Ciocana.

În privința faptului invocat în pct. 7, precum că, *„rezultatele denotă că măsurile speciale de investigație au fost ineficiente”*, specificăm că, experiența acumulată în domeniul combaterii corupției, precum și practica țărilor care au înregistrat progrese la segmentul respectiv, indică asupra faptului, că anume prin realizarea măsurilor speciale de investigație este posibilă depistarea și documentarea eficientă a manifestărilor de corupție.

Deja de câțiva ani, împreună cu celelalte autorități abilitate cu dreptul de efectuare a activității speciale de investigații, atragem atenția asupra necesității stringente de adoptare a modificărilor la Legea 59/2012 *privind activitatea specială de investigații* (grupul de lucru instituit de Ministerul Justiției lucrează la modificarea acesteia încă din luna iunie 2015), din considerentul oportunităților limitate pe care actul normativ respectiv, în redacția actuală, le oferă în partea ce ține de efectuarea măsurilor speciale de investigații până la pornirea urmăririi penale.

Referitor la afirmația precum că, *„Conform informației prezentate de PA, o persoană învinuită s-a aflat în căutare timp de 5 ani și în toată această perioadă a locuit la domiciliu și a activat legal, fără a fi căutată”*, sugerăm să fie solicitată informația de la Procuratura Anticorupție, despre cum a ajuns să fie căutată acea persoană și care este soarta aceluși dosar penal. Totodată, ținem să precizăm că, ofițerul de investigații în gestiunea căruia se afla acel dosar de căutare și care era nemijlocit responsabil de căutarea persoanei a fost concediat pentru lipsă de rezultate, iar alți doi ofițeri de investigații au fost sancționați disciplinar.

Complementar la activitatea de căutare, menționăm că, în pofida faptului că Legea 1104/2002 *cu privire la Centrul Național Anticorupție* nu prevede atribuții referitoare la efectuarea investigațiilor în vederea căutării învinuitului, așa cum este expres prevăzut în art. 20 lit. e) al Legii 320/2012 *cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului* (care stipulează că poliția are atribuții de a căuta persoanele care se eschivează de la urmărirea penală și judecată), Centrul își exercită activitatea de căutare în temeiul H. G. (secretă) nr. 583-28 din 31.05.2004 *”Privind aprobarea Instrucțiunii privind activitatea operativă de căutare și identificare”* – caducă, Ordinului comun nr. 62/290/325/158 din 21.10.2011 și a Codului de procedură penală. **Astfel, reiterăm că actele normative subordonate legii contravin prevederilor Codului de procedură penală, iar lipsa în legea specială a atribuției de efectuare a investigațiilor în vederea căutării învinuitului, este improprie atribuțiilor Centrului.**

În privința mențiunii în Raport, precum că, *„Obiectivele strategice de dezvoltare, de rând cu conceptele de eficientizare a activității speciale de investigații de care nu dispune instituția”*, precizăm că acest deziderat va exista atunci când aceste mecanisme vor fi oferite de legiuitor, deoarece cele disponibile / existente în prezent, în „arsenalul” subdiviziunilor operative sunt minime.

Alegațiile referitoare la managementul defectuos al riscurilor din cauza căruia au loc scurgeri de informații, depășesc aria instituțională, pentru că nu este posibilă gestionarea riscurilor care există în afara instituției, în special în organele procuraturii și instanțele de judecată, iar lipsa atitudinii corespunzătoare pentru sancționarea acestor manifestări este cea mai mare problemă existentă în prezent, anume din cauza lipsei unui mecanism funcțional eficient, prin care să fie protejate informațiile și prelucrările operative.

Compartimentul activitatea CNA pe cauzele contravenționale

Cu referire la activitatea pe segmentul contravențional, vă informăm că în conformitate cu prevederile art. 401 alin. 1¹) Cod contravențional (CC), Centrul este unica autoritate investită să constate contravenția prevăzută la art. 313 CC.

Articolul 401. Centrul Național Anticorupție

(1) Contravențiile prevăzute la art.313¹, 313³, 314, 314¹ se examinează de Centrul Național Anticorupție.

(1¹) Contravențiile prevăzute la art.264, 312, 313, 315 și 315¹ se constată de Centrul Național Anticorupție.

(2) Sînt în drept să examineze cauze contravenționale și să aplice sancțiuni directorul, directorii adjuncți ai Centrului Național Anticorupție, șefii subdiviziunilor teritoriale ale acestuia și adjuncții lor.

(3) Procesele-verbale cu privire la contravențiile prevăzute la alin.(1¹) se remit spre examinare în fond instanței de judecată competente.

În perioada 2020-2021, în adresa CNA de către Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică (ANRE), au fost remise mai multe procese-verbale de constatare a contravențiilor prevăzute la art. 313 CC, în toate procesele-verbale de constatare remise de ANRE, fiind constatat faptul introducerii ilegale a cotei părți de consumare a apei potabile în facturi de diverși subiecți, însă 80% fiind același subiect ”Directorul interimar INFOCOM”.

Deși art. 444 CC, prevede expres: *Încheierea procesului-verbal în cazul pluralității de contravenții.*

(1) În cazul pluralității de contravenții săvîrșite de aceeași persoană, constatate în același timp de același agent, a căror soluționare ține de competența aceluiași organ, se încheie un singur proces-verbal sau, după caz, o decizie asupra cauzei contravenționale.

ANRE urma să încheie în unele petiții, un singur proces-verbal, însă ei au întocmit individual pe fiecare speță (pentru statistică), respectiv ulterior CNA a comasat procesele-verbale date, conform prevederilor legale (procesele-verbale constatate de ANRE).

De relatat că, sunt 2 încheieri judecătorești (anexă) în care este reflectat că în procesul-verbal de constatare întocmit de către ANRE, nu este stabilit corect subiectul contravenției, proces-verbal constatat asupra unui făptuitor ce nu constituie subiect al contravenției prevăzute de art. 313 CC, respectiv CNA a încetat toate procesele verbale parvenite de la ANRE, în spețele relatate.

Potrivit art. 30 alin. 2) CC, termenul general de prescripție a răspunderii contravenționale este de un an.

Articolul 30. Prescripția răspunderii contravenționale

(1) Prescripția înlătură răspunderea contravențională.

(2) Termenul general de prescripție a răspunderii contravenționale este de un an.

Respectiv art. 441 Cod contravențional, prevede temeiurile de încetare a procesului contravențional și anume:

(1) Procesul contravențional nu poate fi pornit, iar dacă a fost pornit, nu poate fi efectuat și va fi încetat în cazurile în care:

a) nu există faptul contravenției;

b) se constată vreunul din temeiurile prevăzute la art.3 alin.(3), art.4 alin.(3), art.20-31;

c) persoana presupusă a fi făptuitor a decedat, cu excepția cazului de reabilitare a acesteia;

d) pentru același fapt și privitor la aceeași persoană există o decizie/hotărâre definitivă;

e) pentru același fapt este pornită urmărire penală;

f) nu este identificat făptuitorul și/sau termenul prescripției tragerii la răspundere contravențională a expirat;

g) fapta a fost constatată în cadrul controlului de stat asupra activității de întreprinzător și nu reprezintă încălcare gravă sau foarte gravă în sensul Legii nr.131 din 8 iunie 2012 privind controlul de stat asupra activității de întreprinzător.

(2) Încetarea procesului contravențional determină repunerea în drepturi a persoanei în a cărei privință a fost pornit.

Drept urmare survenirii termenului de prescripție, pe unele procese verbale constatate de ANRE, CNA a încetat procesul contravențional în corespundere cu prevederile legale.

Compartimentul activitatea ARBI

Cu referire la activitatea Agenției de Recuperare a Bunurilor Infraționale a Centrului (ARBI), în alin. 5 din Raport, se conține alegația precum că, „Astfel se atestă o disconcordanță dintre informațiile prezentate în Parlament și Rapoartele de activitate pentru anii 2018-2020 ceea ce denotă încă o dată faptul că CNA intenționat subminează activitatea Comisiilor parlamentare în efectuarea controlului parlamentar.”

Menționăm că, în scrisoarea nr. CSN 10/172 din 22.09.2021 al Comisiei parlamentare securitate națională, apărare și ordine publică, întrebarea 13 sună în felul următor: „Prezentarea valorii sechestrelor aplicate de Agenția de Recuperare a Bunurilor Infraționale (ARBI) în perioada iunie 2019-iunie 2021. Cât din această sumă a fost transferată la bugetul de stat în urma unor hotărârile judecătorești irevocabile.” În același timp, perioada controlului parlamentar a fost declarat pentru anii 2016- 9 luni ale anului 2021. Astfel, valorile bunurilor sechestrate pentru perioada iunie 2019 – decembrie 2019 și perioada completă a anului 2019 (specificate în raportul de activitate anual al CNA pentru anul 2019) vor fi diferite.

În această ordine de idei, Centrul a identificat această abordare lacunară a autorilor raportului, iar prin scrisoarea nr. 17/7623 din 16.11.2021, Centrul a sesizat Comisia cu privire la erorile depistate pentru înlăturarea acestora. Reieșind din cele expuse, alegația „...ceea ce denotă încă o dată faptul că CNA intenționat subminează activitatea Comisiilor parlamentare în efectuarea controlului parlamentar” are un caracter tendențios și manipulator, care nu corespunde adevărului.

Totodată, în partea neconcordanțelor identificate, ținem să menționăm că, procesul de aplicare a sechestrelor este unul continuu, care nu ține de începutul sau sfârșitul unui an calendaristic. Valorile sechestrelor care au fost oferite atât pentru rapoartele de activitate a CNA, cât și pentru Comisie, dar și în cadrul evaluărilor Moneyval, UNCAC, OECD, pentru experții CLEP, GIZ și, mai nou, SOROS, sunt generate de un sistem informațional în care se introduc informațiile relevante din încheierile de sechestru emise de instanța de judecată. Astfel, sunt frecvente situații când demersul în instanță se depune în luna decembrie a anului curent, iar încheierea este transmisă de instanță deja în anul următor (uneori peste 1-2 luni). **Suplimentar, este necesar de a atrage atenția că valorile, prezentate Comisiei parlamentare, sunt mai mari decât cele prezentate în rapoartele anuale, anume din considerentul că, în sistemul informațional se introduc informații cu privire la anul de gestiune ulterior datei de 31.12.2021, iar de fapt cifrele prezentate în raportul anual au un caracter intermediar.**

De asemenea, în Raport se conține alegația „Din informațiile prezentate, se observă că valoarea a 10 bunuri (diferența bunurilor din 2020) este de aproape 900 milioane de lei”.

Astfel, autorii proiectului de raport urmează să ia în considerare specificul de activitate a ARBI și anume faptul că sunt cazuri când sechestrul este aplicat pe bunuri care au o

valoare considerabilă. Suplimentar, prezentăm tabelul care reflectă divergențele între aceste date, datorită celor invocate supra.

Sechestre aplicat în perioada 2018 – septembrie 2021							
Anul	Cantitate			Suma sechestrului			
	Rapoarte anuale	Informație actualizată	Diferență	Rapoarte anuale	Informație actualizată	Diferență MDL	Diferență %
2018	1435+ 103477 acțiuni	1 456		182 122 120,00	182 813 908,29	691 788,29	0,38
2019	803	900	97	2 614 862 781,00	2 648 694 116,24	33 831 335,24	1,28
2020	1 963	1 973	10	1 049 266 887,00	1 921 457 071,77	872 190 184,77	45,39
2021 (9luni)	-	739	-	-	522 548 109,06	-	-

De menționat că, discrepanța mare din 2020 de circa 45,39% se datorează unei încheieri emise pe data de 29.12.2020, dar care a fost transmisă ARBI pentru luare la evidență ulterior prezentării informațiilor pentru raportul anual (este vorba de cota bunuri ale V. Plahotniuc, inclusiv valori mobiliare în valoare de 498,8 mln. MDL, creanțe în valută în valoare de circa 148 mln. MDL, imobile în valoare de 157,7 mln. MDL), dar și câteva sechestre aplicate în privința altor persoane.

Totodată, autorii proiectului compară valoarea sechestrului raportate la date diferite, în același timp, sunt bunuri sechestrate valoarea cărora este stabilită în valută EUR, USD, cursul cărora se modifică în permanență, iar datele statistice sunt prezentate în MDL, astfel o parte a acestei discrepanțe este determinată inclusiv din cauza modificării cursului valutar.

Reiterăm faptul că, ARBI ține evidența bunurilor indisponibilizate (sechestrate) pentru toată perioada de activitate a acesteia. În acest context, informația pentru perioada 2018-2021 (9 luni) este următoarea.

Sechestre aplicate în perioada 2018 - septembrie 2021		
Anul	Cantitate	Suma sechestrului
2018	1 456	182 813 908,29
2019	900	2 648 694 116,24
2020	1 973	1 921 457 071,77
2021 (9 luni)	739	522 548 109,06
TOTAL	5 068	5 275 513 205,36

Concomitent, în Raport se conține alegația „Referitor la suma transferată la bugetul de stat în temeiul hotărârilor judecătorești irevocabile ca urmare a valorificării bunurilor infracționale recuperate, reprezentanții CNA nu au putut oferi un răspuns....., în conformitate cu pct. 46-53 din hotărârea menționată supra (HG 684/2018) ARBI trebuie să dețină informații referitoare la sumele transferate la bugetul de stat.”

Astfel, autorul proiectului de raport a reflectat eronat conținutul pct. 46-53 a HG 684/2018, care nu conțin trimiteri cu privire la faptul că, ARBI trebuie să dețină informații referitoare la sumele transferate la bugetul de stat în temeiul hotărârilor judecătorești irevocabile. Mai mult ca atât, pct. 54 al HG 684/2018 prevede expres că ”Regimul bunurilor sechestrate administrate de către Agenție, la pronunțarea unei hotărâri definitive de către instanța de judecată, urmează a fi reglementat conform

prevederilor Codului de executare al Republicii Moldova nr. 443/2004 și ale Regulamentului cu privire la modul de evidență, evaluare și vânzare a bunurilor confiscate, fără stăpân, sechestrate ușor alterabile sau cu termen de păstrare limitat, a corpurilor delictive, a bunurilor trecute în posesia statului cu drept de succesiune și a comorilor, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 972/2001”, astfel, afirmația autorului proiectului precum că „ARBI trebuie să dețină informații referitoare la sumele transferate la bugetul de stat”, este utilizată manipulator și abuziv și nu contribuie la fortificarea mecanismelor de recuperare per ansamblu, totodată, induce în eroare opinia publică în partea ce ține de etapele recuperării și rolul și aportul instituțiilor responsabile de aceste procese.

De menționat că, autorii proiectului de raport probabil au interpretat eronat conținutul pct. 53 al HG 684/2018 care prevede că: „Mijloacele financiare obținute din valorificarea bunurilor sechestrate, precum și mijloacele financiare sechestrate aflate în conturile trezoreriale gestionate de Agenție vor fi transferate conform prevederilor Codului de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122/2003, în baza unei instrucțiuni elaborate și aprobate de către directorul Centrului Național Anticorupție.” Pentru clarificare – conținutul respectiv se referă la mijloacele bănești obținute din valorificarea bunurilor sechestrate, și nu la „ce sumă a fost transferată la bugetul de stat în urma unor hotărârilor judecătorești irevocabile”, după cum este formulat în întrebarea 13 a scrisorii nr. CSN 10/172 din 22.09.2021 a Comisiei parlamentare securitate națională, apărare și ordine publică.

În aceeași ordine de idei, Instrucțiunea elaborată în acest sens, prevăzută de pct. 53 al HG 684/2018, aprobată prin Ordinul directorului CNA nr. 126 din 03.12.2020, și publicată în Monitorul Oficial la 29.01.2021, stabilește modul de evidență și gestionare a mijloacelor financiare obținute din valorificarea bunurilor indisponibilizate, precum și mijloacelor financiare sechestrate aflate în conturile trezoreriale gestionate de ARBI, și nicidecum nu se referă la „mijloacele transferate la bugetul de stat în urma unor hotărârilor judecătorești irevocabile”, după cum e solicitat în scrisoarea Comisiei.

În acest context, vă comunicăm că HG 684/2018 a intrat în vigoare la 12.10.2018 (data publicării în Monitorul Oficial), în perioada imediat următoare întru asigurarea aplicabilității acesteia, în temeiul demersurilor CNA către Ministerul Finanțelor au fost deschise conturi trezoreriale pentru asigurarea gestionării mijloacelor bănești sechestrate în numerar, provenite din valorificare sau sechestrate pe conturi bancare și transferate spre administrare pe conturile trezoreriale gestionate de Agenție. În prezent, sunt deschise 9 conturi trezoreriale în diferite valute – MDL, EUR, USD, GBP, UAH, RUR, RON, CHF, BYN. Astfel, mișcările pe conturile respective sunt următoarele.

<i>Echivalent în MDL</i>	2019	2020	2021 (9 luni)
Sold initial	0,00	14 401 133,82	43 520 305,50
Depuneri	14 545 227,23	41 295 313,37	31 932 438,04
Secheste ridicate	144 093,41	12 176 141,69	686 787,78
Sold final	14 401 133,82	43 520 305,50	74 765 955,76

De menționat că, ieșirile din cont se datorează anulării sechestrelor pe mijloacele bănești și restituirii sumelor de bani persoanelor de la care acestea au fost sechestrate. După proveniență, soldul este format după cum urmează:

<i>Echivalent în MDL</i>	<i>Sold 2021 (9 luni)</i>
Numerar sechestrat	54 129 286,07
MB transferate de pe conturi bancare sechestrate	20 255 767,19
Bunuri valorificare	380 902,50
Total	74 765 955,76

Referitor alegația „CNA nu a prezentat informații cu referire la: câte bunuri au fost vândute la licitațiile publice cu strigare și care este suma transferată în bugetul de stat; câte bunuri au fost restituite persoanelor prejudiciate și care este suma lor; dacă au fost aplicate amenzi și care este suma lor; dacă au fost cauzate prejudicii și care este suma lor”, menționăm că aceasta nu corespunde realității și este utilizată cu scop manipulator din următoarele considerente:

- comisia nu a solicitat informații cu privire la numărul de bunuri vândute la licitațiile publice cu strigare;
- informația cu privire la bunurile valorificate se conține în anexa nr. 3 al răspunsului suplimentar al CNA la solicitarea suplimentară a Comisiei nr. CSN 10/204 din 11.10.2021. Conform informației prezentate, au fost vândute două bunuri (autoturisme), din care unul a fost vândut prin intermediul licitației publice cu strigare, cel de-al doilea a fost vândut în baza contractului de comision de un agent economic;
- comisia, prin demersurile sale, în cadrul controlului parlamentar, nu a solicitat informații cu privire la valoarea de vânzare a bunurilor valorificate, cu privire la sumele care au fost transferate pe conturile trezoreriale speciale, gestionate de ARBI și nu la bugetul de stat, sume pe care s-a menținut sechestru, până la adoptarea unei decizii finale pe cauzele penale respective;
- un automobil de model ”Porsche” a fost vândut contra sumei 647 429 lei (licitație prin strigare), iar în rezultatul vânzării celui de al doilea automobil de model ”Skoda” pe conturile trezoreriale speciale a fost încasată suma de 380929,5 lei. Ca rezultat, mijloacele bănești provenite din vânzarea acestor bunuri au fost transferate pe contul trezorerial special gestionat de Agenție, dar nu la bugetul de stat;
- comisia nu a solicitat informații cu privire la numărul de bunuri restituite persoanelor prejudiciate și a sumelor aferente. În același timp, nu ține de competența Agenției restituirea bunurilor către persoanele prejudiciate, sarcină care este atribuită instanței de judecată și executorilor judecătorești, fapt consemnat expres atât în pct. 54 al HG 684/2018, cât și în legislația procesual-penală și de executare;
- comisia nu a solicitat informații cu privire la aplicarea amenzilor și suma acestora. În același timp, Agenția nu are competențe de a aplica amenzi de orice fel;
- comisia nu a solicitat informații „dacă au fost cauzate prejudicii și care este suma aceasta”. Ținem să menționăm că, până în prezent Agenția nu a fost acționată în judecată cu privire la cauzarea unor prejudicii. În același timp, Agenția nu are competențe de a estima prejudiciile în cadrul procedurilor penale, or, această formulare cu privire la prejudicii este ambiguă și are un conținut manipulator.

Referitor la alegația precum că, „ARBI a sechestrat aproximativ 3156 bunuri infracționale, iar conform rapoartelor anuale se indică 2766 bunuri.”, constatăm că concluziile formulate de către autorii proiectului de raport sunt sau eronate, sau, ce nu vrem să credem, manipulatorii, deoarece, conform tabelelor prezentate în proiectul de raport (*vezi proiectul de raport la Compartimentul 9 Activitatea ARBI*), valoarea de 3156 bunuri s-a calculat ca suma bunurilor pentru anii 2019, 2020, 2021 (6 luni), iar valoare de 2766, s-a calculat cu sumă a bunurilor sechestrate doar a anilor 2019, 2020. **Mai mult ca atât, Comisia a solicitat informații cu privire la sechestrurile aplicate doar pentru perioada iunie 2019 – iunie 2021, astfel, pentru anul 2019 au fost prezentate date doar pentru perioada de 7 luni ale anului 2019, valoare care nicidecum nu poate fi comparată cu datele din rapoartele de activitate care cuprind perioada întregă a anului. De menționat că, urmare a depistării abordării eronate a autorilor proiectului de raport, CNA a remis informații suplimentare, dar care nu au fost descrise în acest alineat.**

Totodată, ținem să menționăm că, procesul de aplicare a sechestrului este unul continuu, care nu ține de începutul sau sfârșitul unui an calendaristic. Valorile sechestrului care au fost oferite atât pentru rapoartele de activitate a CNA, cât și pentru Comisie, dar și în cadrul evaluărilor Moneyval, UNCAC, OECD, pentru experții CLEP, GIZ și, mai nou, SOROS, sunt generate de un sistem informațional în care se introduc informațiile relevante din încheierile de sechestr emise de instanța de judecată. Astfel, sunt frecvente situații când demersul în instanță se depune în luna decembrie a anului curent, iar încheierea este transmisă de instanță deja în anul următor (uneori peste 1-2 luni).

Sistemul informațional poate genera rapoarte atât după data emiterii încheierii judecătorești, cât și după data introducerii acesteia în sistem. Urmare analizelor efectuate, considerăm că anume după data emiterii încheierii judecătorești este corect de a genera rapoarte statistice. Astfel, valorile indicate în rapoartele anuale ale CNA, urmează a fi considerate intermediare și nicidecum definitive, deoarece acestea sunt acumulate în primele zile ale anului imediat următor al perioadei de raportare. Mai mult ca atât, anume faptul că sistemul de evidență este unul bine pus la punct, ne permite să identificăm discrepanțele care apar datorită diferenței între data emiterii încheierii de sechestr și data introducerii informației în sistem.

De menționat că, o încheiere poate conține 20, 30 și chiar 400 bunuri (de exemplu mai multe terenuri agricole). Deci nu este vorba despre o evidență necalitativă sau neeficientă, ci despre un proces continuu care urmează a fi înțeles.

Suplimentar, prezentăm tabelul care reflectă divergențele între aceste date datorită celor invocate supra.

Sechestr aplicat în perioada 2018 - septembrie 2021							
Anul	Cantitate			Suma sechestrului			
	Rapoarte anuale	Informație actualizată	Diferență	Rapoarte anuale	Informație actualizată	Diferență MDL	Diferență %
2018	1435+ 103477 acțiuni	1 456		182 122 120,00	182 813 908,29	691 788,29	0,38
2019	803	900	97	2 614 862 781,00	2 648 694 116,24	33 831 335,24	1,28
2020	1 963	1 973	10	1 049 266 887,00	1 921 457 071,77	872 190 184,77	45,39
2021 (9luni)	-	739	-	-	522 548 109,06	-	-

Discrepanța mare din 2020 de circa 45,39% se datorează unei încheieri emise pe data de 29.12.2020, dar care a fost transmisă Agenției pentru luare la evidență ulterior prezentării informațiilor pentru raportul anual (este vorba de cota bunuri ale V. Plahotniuc, inclusiv valori mobiliare în valoare de 498,8 mln. MDL, creanțe în valută în valoare de circa 148 mln. MDL, imobile în valoare de 157,7 mln. MDL), dar și câteva sechestr aplicate în privința altor persoane).

Referitor la alin. 8, ce conține alegația „În Lista bunurilor infracționale reevaluate în scopul inițierii procedurii de valorificare, pentru perioada 2018-2020 și 8 luni din anul 2021 se regădesc doar 10 bunuri și categorii de bunuri care au fost supuse procedurii de reevaluare”, menționăm că această afirmație nu corespunde adevărului deoarece, în anexa nr. 3 a răspunsului suplimentar al CNA, la solicitarea suplimentară a Comisiei nr. CSN 10/204 din 11.10.2021 (la care face referință autorul proiectului de raport), în tabel sunt prezentate informații cu privire la 330 de bunuri, care au fost supuse reevaluării și nicidecum 10 bunuri, cum este indicat în proiectul de raport.

Ce ține de alegația precum că, „ARBI a supusă reevaluării din numărul total de bunuri 3156 bunuri, doar 10 bunuri și 3 categorii de bunuri asupra cărora s-a aplicat sechestrul...”

(*text expus identic cu cel din proiectul raportului*), vă aducem la cunoștință că, aceasta este una eronată și utilizată cu scop manipulator din mai multe considerente:

- conform informațiilor prezentate în anexa nr. 3 a răspunsului suplimentar al CNA la solicitarea suplimentară a Comisiei nr. CSN 10/204 din 11.10.2021, au fost supuse procesului de reevaluare 330 bunuri în perioada 2018-2021 (9 luni);
- numărul total de bunuri sechestrate în perioada de referință constituie 5068 de bunuri, din care în administrare au fost transmise subdiviziunii specializate a Agenției 357 de bunuri, din care 330 de bunuri au fost supuse reevaluării. Este important de a înțelege că reevaluarea bunurilor are un singur scop – vânzarea acestora în condiții speciale, în scopul conservării valorii, pînă la o decizie definitivă de confiscare a instanței de judecată. Urmează de luat în considerație că, bunurile pot fi supuse reevaluării în anumite condiții și anume: pentru stabilirea cazurilor când depozitarea, întreținerea sau gestionarea bunurilor sechestrate necesită cheltuieli disproporționate în raport cu valoarea lor, sau, în cazul în care valoarea bunurilor s-a diminuat semnificativ, în proporție de cel puțin 10% pe parcursul unui an din momentul aplicării sechestrului;
- din 5068 de bunuri sechestrate, 2402 de bunuri sunt terenuri și 1121 sunt construcții cu destinație diferită. Reevaluarea în parte a acestora nu se impune deoarece prețul mediu de piață a acestor tipuri de bunuri nu se depreciază cu mai mult de 10% anual, după cum prevede art. 207¹ CPP, ba dimpotrivă, valoarea lor crește. Astfel, valorificarea anticipată a acestora ar prejudicia atât proprietarii bunurilor respective (ce ar duce la numeroase procese judiciare), cât și ar genera cheltuieli neargumentate din partea Agenției(cheltuieli comunale, pază, întreținere, reparații curente, etc). Alte 548 bunuri reprezintă conturi bancare, pachete de acțiuni, cote sociale, numerar, acestea având o valoarea intrinsecă, nefiind necesară reevaluarea lor cu scopul de a fi valorificate. Alte 131 bunuri constituie bunuri utilizate de companii în procesele tehnologice sau utilaje agricole, care nu pot fi ridicate și, respectiv, vândute anticipat, deoarece acest fapt este interzis expres de lege. Urmare calculelor concluzionăm că rămân 582 automobile sechestrate precum și 320 unități de generare a criptomonedei. Totodată, din ele, 117 autoturisme aparțin agenților economici, care menționează că acestea sunt utilizate în procesele tehnologice, iar în cazul ridicării lor, instanța le va da câștig de cauză. Putem conchide că pasibile de valorificare anticipată au fost și sunt 785 bunuri, din care organul de urmărire penală a transmis spre administrare Agenției 357 bunuri, din ele 330 au fost supuse reevaluării, ceea ce reprezintă 92,4%.

De asemenea, în Raport sunt prezentate informații cu privire la sumele alocate din bugetul CNA cu privire la cheltuielile privind serviciile de administrare. În același timp, CNA a prezentat cifrele privind cheltuielile suportate exclusiv ca urmare a activității ARBI. Reieșind din faptul că Compartimentul 9 al proiectului de raport are denumirea Activitatea ARBI, iar art. 4 alin. (2) al Legii nr. 48/2017 *cu privire la* Agenția de Recuperare a Bunurilor Infraționale, prevede expres că bugetul ARBI se reflectă separat în bugetul Centrului Național Anticorupție, **solicităm respectuos includerea în proiectul raportului a cheltuielilor suportate exclusiv de Agenție în vederea asigurării atribuțiilor sale funcționale (pentru a reflecta corect informația).**

De menționat că, aceste informații au fost solicitate de Comisie și au fost prezentate de CNA, după cum urmează: „*Pentru serviciile contractate, în vederea asigurării procesului de administrare a bunurilor infraționale, au fost achitate următoarele sume: 2018 – 1.818.96 lei, 2019 – 42.844,24 lei, 2020 – 68.358,67 lei, 2021 (8 luni) – 54.408,51 lei. Valoarea serviciilor contractate menționate supra este reflectată în anexa nr.4 „Informație privind cheltuielile financiare suportate pentru asigurarea proceselor de evaluare și administrare a bunurilor infraționale indisponibilizate (sechestrate) în perioada 2018-2020 și 8 luni 2021”.* Subsecvent, ținem să menționăm că, în anul curent, ARBI a înaintat

demersuri în adresa organelor de urmărire penală, în scopul recuperării de la persoanele cu statut de bănuțit, învinuit, inculpat sau condamnat a cheltuielilor financiare suportate pentru administrarea bunurilor infracționale sechestrate și aflate în administrare, suma totală a cheltuielilor respective constituind 47.955,96 lei”.

În privința concluziei: „**Toate aceste acțiuni / inacțiuni duc la o diminuare a credibilității CNA, în special a ARBI ca subdiviziune autonomă specializată din cadrul CNA**”, **solicităm respectuos excluderea acestei afirmații din conținutul proiectului de raport, deoarece ea se bazează pe alegeri eronate, care nu corespund stării de fapt a lucrurilor, are un caracter manipulator și nu contribuie la fortificarea mecanismului național de recuperare a bunurilor infracționale.**

Compartimentul Testarea la detectorul comportamentului simulat (poligraf)

Cu referire la aspectele constatate de Comisie și reflectate în proiectul Raportului de evaluare a activității CNA pentru perioada ianuarie 2016 - septembrie 2021, precum că *”Centrul a admis efectuarea testării la poligraf fără ca poligrafologul acestuia să fie atestat în conformitate cu normele legislative, fiind încălcate drepturile persoanelor testate”*, relatăm următoarele.

Poligrafologul activează în cadrul Centrului, începând cu 10.10.2017, fiind numit în funcție în bază de concurs public, conform criteriilor transparente și obiective de selectare în bază de merit, calificare profesională, capacitate, competență și integritate profesională.

Imediat după angajarea sa în Centru, în cadrul ședinței Comisiei de stat pentru testări cu utilizarea poligrafului din 30.11.2017 (a cărei președinție a fost asigurată de către Centru de la constituire până în prezent) a fost examinată candidatura acestuia în vederea întrunirii condițiilor legale prevăzute de art. 20 din Legea nr. 269-XVI din 12 decembrie 2008 privind aplicarea testării la detectorul comportamentului simulat (poligraf) și de pct. 10 al Regulamentului cu privire la atestarea poligrafologului, precum și înregistrarea poligrafologului și asistentului acestuia, aprobat prin Hotărârea Comisiei de stat pentru testări cu utilizarea poligrafului nr. 1/2015, toți membrii Comisiei votând unanim pentru atestarea și înregistrarea acestuia în calitate de poligrafolog, conform hotărârii CSTUP nr. 3 din 30.11.2017.

Ulterior, în baza hotărârii Comisiei respective, în conformitate cu prevederile pct. 15 din Regulamentul expus anterior, poligrafologul vizat a fost înregistrat în aceeași zi, în Registrul de evidență a poligrafologilor atestați sub nr. 4, fiindu-i eliberat certificatul de înregistrare în calitate de poligrafolog, valabil până la 30.11.2022 (circumstanțe ce rezultă din prevederile pct. 18 din Regulament).

Conform pct. 11 din același Regulament, în cadrul atestărilor periodice, Comisia de stat pentru testări cu utilizarea poligrafului verifică, dacă solicitantul întrunește cerința enumerată la pct. 10 lit. e) (dacă este angajat al autorității cu drept de inițiere a testării), dacă a urmat cursuri de reciclare cel puțin o dată la 2 ani, a respectat normele deontologice ale poligrafologului, a fost atras la răspundere disciplinară pe parcursul activității precedente ...”, or ținând cont de faptul că certificatul de înregistrare în calitate de poligrafolog, eliberat acestuia expiră la 30.11.2022, se prezumă că activitatea acestuia este una legală, iar circumstanțele respective (dacă a urmat cursuri de reciclare cel puțin o dată la 2 ani etc.) urmează a fi examinate ulterior, după expirarea valabilității certificatului de înregistrare în calitate de poligrafolog, în cadrul atestării periodice.

Totodată ținem să menționăm, că reciclarea o dată la 2 ani prezumă un aspect legat de dezvoltarea continuă a specialistului poligrafolog și nu servește drept temei pentru suspendarea activității acestuia.

De menționat este că, poligrafologul Centrului dispune de studii licență în domeniul psihologiei, specialitatea psihologie, calificarea – psiholog, absolvite în cadrul

Universității de Stat din Moldova, precum și deține titlul de master în științe sociale, specializarea psihologie generală, obținut în cadrul aceleiași instituții superioare de învățământ. Dispune de pregătirea specială în domeniul aplicării testelor la poligraf, sau după caz copiile documentelor de perfecționare profesională, și anume:

- certificat eliberat de Ambasada Statelor Unite ale Americii, Asociația Americană a Poligrafologilor Poliției, prin care se confirmă că acesta a beneficiat, în perioada 14-25 ianuarie 2013, de 80 ore de instruire avansată în domeniul tehnicilor validate de detectare și de diagnosticare la poligraf, demonstrând cu succes competență în aplicarea în practică a acestor tehnici;
- certificat eliberat de Ambasada Statelor Unite ale Americii prin care se confirmă că acesta a absolvit cu succes, în perioada 20-24 mai 2013, cursul de 40 ore de instruire în domeniul bazelor interogării și a analizei comportamentale;
- diplomă de calificare profesională 772402407925, nr. de înregistrare 56/ДПО/2015 din 18.12.2015, eliberată de către OOO „Academia internațională de investigare a minciunii” din Rusia, prin care se confirmă că acesta a absolvit cu succes cursul de 520 ore de instruire, ce îi oferă dreptul de a aplica în cadrul activității de serviciu testul la poligraf, pentru efectuarea cercetărilor psihofiziologice speciale;
- certificat eliberat de către Institutul Poligrafului din Chicago, prin care se confirmă că acesta a absolvit cu succes la 21.05.2021 cursul în domeniul efectuării testelor la poligraf, cursul fiind bazat pe studierea și aplicarea poligrafului de model nou - Lafayette LX 6000.

La solicitarea Centrului, cu suportul Ambasadei Statelor Unite ale Americii în Republica Moldova, în luna iulie-august anul curent, Centrul a beneficiat de ultima instruire expusă supra și de 2 aparate poligraf, de model Lafayette LX 6000, care sunt mult mai performante și corespund cerințelor actuale, fiind predate cele vechi, de model Lafayette LX 4000.

Relevant este că, asigurarea organizării de către autoritățile cu drept de inițiere a testărilor la poligraf a reciclărilor periodice a specialiștilor-poligrafologi o data la 2 ani implică eforturi și cheltuieli considerabile pentru autorități, or în țară nu sunt acreditate conform legii instituții de învățământ sau asociații care să asigure instruirile respective, aspecte menționate și în decizia Comisiei securitate națională, apărare și ordine publică a Parlamentului CSN 7 nr. 35 A din 01.02.2018.

De asemenea, întru executarea dispozitivului deciziei Comisiei securitate națională, apărare și ordine publică a Parlamentului CSN 7 nr. 35 A din 01.02.2018, cu privire la controlul parlamentar asupra executării Legii nr. 269-XVI din 12 decembrie 2008 privind aplicarea testării la detectorul comportamentului simulat (poligraf), prin dispoziția președintelui Comisiei de stat pentru testări cu utilizarea poligrafului nr.1 din 21.03.2018 a fost instituit grupul de lucru, format din președintele Comisiei de stat pentru testări cu utilizarea poligrafului și specialiștii poligrafologi ai Centrului Național Anticorupție și Ministerului Afacerilor Interne, care pe parcursul anului 2019 și 2020, s-au întrunit în mai multe ședințe și au elaborat o serie de propuneri de modificare și completare a cadrului normativ din domeniul vizat.

Atât prin răspunsul CNA nr. 08/1846 din 21.03.2018 (inițial), cât și în cadrul rapoartelor anuale ale Comisiei de stat pentru testări cu utilizarea poligrafului (a cărei președinție a fost asigurată de către Centru de la constituire până în prezent), Comisia securitate națională, apărare și ordine publică a Parlamentului a fost informată despre lipsa poligrafologilor și aparatelor poligraf în autoritățile cu drept de inițiere a testărilor poligraf, or Centrul în pofida suprasarcinilor poligrafologului, începând cu anul 2018, s-a angajat să testeze personalul detașat în cadrul Procuraturii Anticorupție și în cadrul Procuraturii pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale, persoanele ce urmează a fi

angajate în cadrul Autorității Naționale de Integritate, absolvenții Institutului Național al Justiției, precum și alte persoane în contextul instrumentării unor cauze penale din procedura organelor procuraturii.

În anul 2021, în același context, Ministerului Justiției prin demersul nr. 3/2891 din 27.04.2021 a solicitat Centrului prezentarea propunerilor de modificare și completare a cadrului normativ pentru elaborarea proiectului de lege, care are drept scop executarea Hotărârii Curții Constituționale nr. 6/2018 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din Legea nr.269/2008 privind aplicarea testării la detectorul comportamentului simulat (poligraf) și din Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate (testul poligraf), precum și excluderea lacunelor și neconcordanțelor dintre Legea nr.269/2008 și alte acte normative, în limitele competențelor funcționale.

În acest sens, la 18.05.2021, ținându-se cont de propunerile grupului de lucru al Comisiei de stat pentru testări cu utilizarea poligrafului, elaborate pe parcursul anilor 2019-2020 și propunerile subdiviziunilor Centrului (ale Direcției legislație și expertiză anticorupție și Secției resurse umane, în care activează la moment poligrafologul), a fost remis Ministerului Justiției răspunsul nr. 06/2-3103, în cadrul acestuia fiind formulate propuneri esențiale de modificare a Legii nr.269/2008 privind aplicarea testării la detectorul comportamentului simulat (poligraf), în care evident, este expusă și propunerea necesității modificării prevederilor art. 20 alin. (5) lit. b) cu expunerea acesteia în următoarea redacție: „b) urmează cursuri de instruire continuă în domeniul respectiv, cu durata de cel puțin 75 de ore, o dată la 5 ani,” copia răspunsului CNA nr. 06/2-3103 din 18.05.2021 se anexează pe 8 file.

Subsecvent, în timpul deținerii președinției Comisiei de stat pentru testări cu utilizarea poligrafului, Centrul Național Anticorupție, reieșind din importanța asigurării integrității profesionale a agenților publici și întru punerea în aplicare a Hotărârii Guvernului nr.475 din 19.06.2014, a propus spre aprobare proiectele: Regulamentului cu privire la atestarea poligrafologului, precum și înregistrarea poligrafologului și asistentului acestuia; Codului deontologic al poligrafologului și al asistentului acestuia; Normelor metodice unice de efectuare a testărilor cu utilizarea poligrafului, precum și Regulamentului privind răspunderea disciplinară a poligrafologilor și asistenților acestora.

Compartimentul Evaluarea Integrității Instituționale a entităților publice

Ce ține de invocarea faptului că, *„Centrul Național Anticorupție nu a executat în termenii stabiliți sarcinile de evaluare și publicare pe pagina web a 20 de rapoarte, publicând în perioada 2017-2020, doar 15 rapoarte de evaluare a entităților publice din aceeași perioadă”*, obiectăm că, la subiectul evaluării integrității instituționale a entităților publice, urmează din start de menționat că, indicatorii de performanță necesită a fi corelați cu resursele umane disponibile.

Astfel, la pct. 4 din Metodologia de identificare a riscurilor de corupție în cadrul entităților publice, de identificare a agenților publici expuși acestor riscuri și de analiză a factorilor care le generează, elaborată în conformitate cu prevederile art. 9 alin. (2) lit. h) din Legea 325/2013 și aprobată prin Ordinul directorului C.N.A. nr. 50 din 20.03.2018, este specificat că „Numărul entităților publice selectate pentru a fi supuse evaluării integrității instituționale variază în dependență de complexitatea structurii organizaționale a entității, numărul activităților vulnerabile selectate pentru a fi evaluate, precum și de resursele umane disponibile ale CNA”.

În acest context, menționăm că, în anul 2018, a fost reorganizată structura internă a Centrului, corespunzător fiind redusă o unitate din cadrul Direcției evaluare instituțională, astfel subdiviziunea dată în prezent include doar 4 funcții publice cu statut special de execuție și o funcție publică cu statut special de conducere.

De asemenea, în lista rapoartelor de evaluare, enumerate în raport, nu a fost inclus Raportul de evaluare a riscurilor de corupție aferente procedurii de evaluare, selectare și achiziționare a manualelor școlare pentru învățământul primar și secundar general, realizat în anul 2020 și plasat pe site-ul web al Centrului.

Totodată, în listă figurează un raport aferent evaluării „întreprinderi de stat și societăți comerciale cu cota statului”. În acest sens, menționăm că evaluarea riscurilor în activitatea întreprinderilor de stat și municipale (ÎS și ÎM) a fost un exercițiu complex, eșantionul entităților evaluate fiind de peste 500 de întreprinderi. Ca urmare, a fost elaborat nu doar un raport de evaluare, ci 5 rapoarte de evaluare, după cum urmează: 2 rapoarte generale de evaluare a riscurilor în activitatea întreprinderilor fondate de autoritățile administrației publice centrale și locale (AAPC și AAPL), 2 rapoarte detaliate de evaluare a riscurilor în activitatea întreprinderilor municipale și societăților comerciale (ÎM și SC), fondate de Consiliul municipal Chișinău și Bălți (CMC și CMB) și 1 raport de evaluare a riscurilor în activitatea întreprinderilor din Unitatea Teritorială Autonomă Găgăuzia, remise integral în adresa consiliilor locale. Pe site-ul web al Centrului, au fost plasate 2 rapoarte de evaluare a riscurilor în activitatea ÎM / SC, 1 raport separat elaborat de expertiză anticorupție a cadrului normativ aferent domeniului (78 pag. / recomandări formulate în vederea operării modificărilor la circa 20 de legi și hotărâri de Guvern) și o notă privind concluzii generale.

Menționăm că, în anul 2017, au fost finalizate evaluările de riscuri de corupție la Inspectoratul General al Poliției și Primăria mun. Chișinău, în condițiile Metodologiei de evaluare a riscurilor de corupție în autoritățile și instituțiile publice, aprobată prin Hotărârea Guvernului 906/2008 (abrogată prin H.G. 868/2018). Specificăm că, în listă se face referire doar la primărie. Aceste activități, au fost reflectate în Raportul de activitate al Centrului, pentru anul 2017, pag. 18.

Concomitent, în vederea asigurării transparenței, a fost raportat despre rezultatele evaluării riscurilor în legislația și activitatea ÎS / ÎM și IGP / INP (actualul INSP) în cadrul unei audieri publice, desfășurată la 10.10.2018, de către Comisia parlamentară securitate națională, apărare și ordine publică. Drept rezultat, a fost aprobată Decizia nr. 370 din 24.10.2018, conform căreia Agenția Proprietății Publice și IGP, urma să întreprindă o serie de măsuri în vederea înlăturării deficiențelor raportate de Centru. De asemenea, o prezentare detaliată a fost făcută, în cadrul Conferinței naționale anticorupție din decembrie 2017.

Astfel, în perioada anilor 2017-2020, Direcția evaluare instituțională a Centrului a atins indicatorii stabiliți de evaluare.

Suplimentar, menționăm că în perioada anilor 2017-2018, o serie de entități publice au fost reorganizate prin fuziune. Drept exemplu este Agenția pentru Supraveghere Tehnică (AST), reorganizată prin contopirea a trei inspectorate. Deși, urmare a evaluării integrității instituționale la AST, a fost elaborat un singur raport, analizei au fost expuse proceduri diverse, anterior fiind în competența Inspecției de Stat în Construcții și Inspectoratului Principal de Stat pentru Supravegherea Tehnică. Corespunzător, în această activitate au fost antrenați 2 inspectori. Un alt exemplu, se referă la raportul de evaluare a integrității instituționale, elaborat în privința Agenției ”Moldsilva” și a întreprinderilor subordonate. În acest sens, a fost mai eficient de a elabora un singur raport, deși analizei a fost expusă și activitatea a 26 de entități din subordinea Agenției. De asemenea, în Planul de integritate adoptat de Agenție, un obiectiv separat se referă la consolidarea integrității instituționale a întreprinderilor din subordine.

Referitor la invocarea faptului că, „la evaluarea integrității instituționale a entităților publice a fost pus accentul pe indicatorii de cantitate, nu și de calitate. Majoritatea rapoartelor de evaluare a integrității instituționale a entităților publice nu conțin date despre perioada în care s-a efectuat evaluarea integrității instituționale, nici data la care au fost întocmite rapoartele. Acest lucru ar putea avea drept scop manipularea datelor

statistice despre activitatea CNA în acest domeniu, perioada în care s-au efectuat aceste activități”, obiectăm că, în raport se contrazic 2 concluzii, pe de o parte, nu au fost elaborate suficiente rapoarte de evaluare, pe de altă parte Centrul a pus accent pe cantitate și nu pe calitate. Concluzia este doar declarativă, astfel lipsește o justificare privind lipsa calității rapoartelor elaborate.

Datele despre activitatea Centrului în acest domeniu, nu au fost manipulate, fapt confirmat de statistica entităților evaluate, inclusă în tabelul din raport (pag. 56-58), rapoartele de evaluare plasate integral pe site-ul web al Centrului și activitățile incluse în rapoartele anuale publice privind implementarea Legii 325/2013, prezentate spre informare comisiilor parlamentare de profil. În rapoartele anuale de activitate ale Centrului fiind, de asemenea, enumerate entitățile în cadrul cărora, a fost inițiată evaluarea, procesul în derulare sau finalizat.

Totodată, se menționează că în conformitate cu prevederile art. 18 din Legea 325/2013, în raportul privind rezultatele evaluării integrității instituționale urmează a fi incluse informațiile privind inițiatorul și etapele evaluării integrității instituționale, riscurile de corupție ce afectează activitățile entității publice, constatările cu privire la climatul de integritate a entității publice, conform prevederilor art. 5, incidentele de integritate admise de agenții publici, rezultatele testării integrității profesionale a agenților publici, cu descrierea activităților de testare desfășurate conform planului de testare a integrității profesionale, a comportamentului și acțiunilor agenților publici în timpul testului, nivelul de afectare a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului prin manifestările de corupție din cadrul entității publice, recomandările / cerințele minime de înlăturare a riscurilor de corupție. Astfel, lipsește obligativitatea includerii datelor despre perioada desfășurării procesului de evaluare.

Ce ține de invocarea faptului că, „CNA, ca instituție care evaluează integritatea instituțională, potrivit art. 9 alin. 2) lit. d), e) din Legea 325/2013 are obligația de a face publică versiunea depersonalizată a raportului privind rezultatele evaluării integrității instituționale. Contrar acestei norme CNA, evaluând riscurile de corupție în cadrul Primăriei mun. Chișinău nu a publicat raportul privind rezultatele evaluării integrității instituționale”, obiectăm că, afirmația respectivă conține o concluzie incorectă.

Astfel, la Primăria mun. Chișinău, nu a fost aplicat instrumentul de evaluare a integrității instituționale, în conformitate cu prevederile Legii 325/2013. În acest sens, evaluarea riscurilor de corupție la Primăria mun. Chișinău, a fost inițiată și, corespunzător, finalizată în anul 2017, în condițiile Metodologiei de evaluare a riscurilor de corupție în autoritățile și instituțiile publice, aprobată prin Hotărârea Guvernului 906/2008 (abrogată prin H.G. 868/2018). Conform acestui act normativ, evaluarea în cadrul instituției se efectua în procedură mixtă. Respectiv, grupul de evaluare a riscurilor de corupție era înființat prin ordinul conducătorului, în componența căruia se includea și un angajat al Centrului. În calitate de președinte al grupului de evaluare, era desemnat conducătorul sau adjunctul conducătorului instituției.

Totodată, conform pct. 5¹ din H.G. 906/2008, Centrul era obligat doar să plaseze informația pe propriul site web, în privința inițierii evaluării la entitatea selectată. Ținând cont de acest aspect, pe site-ul web al Centrului au fost plasate concluzii (20 de pag.) privind rezultatele evaluării riscurilor de corupție la Primăria mun. Chișinău, iar la 06.04.2017, a fost organizată o prezentare publică „Costurile corupției în mun. Chișinău”, cu participarea reprezentanților comisiilor parlamentare de profil, CMC și a societății civile.

Referitor la invocarea aspectelor că „CNA în repetate cazuri a încălcat termenul de publicare pe pagina sa web a rapoartelor privind rezultatele evaluării integrității instituționale a entităților evaluate. Nu au fost publicate la timp rapoartele de evaluare a integrității instituționale a Centrului de Medicină Legală, Institutul Oncologic, Agenția Națională Transport Auto ș.a., acestea fiind publicate peste o perioadă îndelungată și

împreună cu rapoartele de monitorizare a implementării planului de integritate” și, respectiv că, ”În Raportul de evaluare a integrității instituționale a Agenției de Mediu se indică că acesta a fost întocmit în anul 2020, dar a fost publicat pe pagina web a CNA la 25.01.2021, peste 25 zile de la definitivarea lui”, obiectăm că, în tabelul din raport (pag. 56-58) au fost incluse o serie de date eronate, după cum urmează:

Entitatea publică	Data remiterii raportului în adresa entității evaluate (art. 18 alin. 5) din Legea 325/2013)	Data publicării raportului	Perioada de timp de la transmiterea raportului entității până la publicare
Primăria mun. Chișinău	De specificat că evaluarea realizată în condițiile H.G. 906/2008. Conform pct. 5 ¹ din H.G., Centrul era obligat doar să plaseze comunicat pe propriul site web privind inițierea evaluării.		
Agenția pentru Eficiență Energetică / FEE	Scrisoarea nr. 06/1-6037 din 23.10.2018	26.10.2018	3 zile (2 luni incorect)
Agenția Națională Transport Auto	Scrisoare nr.06/4-2353 din 18.04.2019	22.04.2019	4 zile (5 luni incorect)
Agenția Protecția Consumatorilor și Supravegherea Pieței	Scrisoare nr.06/4-5229 din 30.08.2019	06.09.2019	6 zile (1 lună incorect)
Agenția ”Apele Moldovei”	Scrisoare nr.06/4-8226 din 27.12.2019	30.12.2019	3 zile
Biroul migrație și azil	Scrisoare nr.06/4-2595 din 12.05.2020	19.05.2020	7 zile (2 luni incorect)
Agenția ”Moldsilva”	Scrisoare nr. 06/4-5803 din 24.09.2020	25.09.2020	1 zi (1 lună incorect)
Inspectoratul pentru Protecția Mediului	Scrisoare nr.06/4-5810 din 24.09.2020	25.09.2020	1 zi
Agenția de Mediu	Scrisoare nr. 06/4-359 din 21.01.2021	25.01.2021	4 zile (5 luni incorect)
Agenția pentru Supraveghere Tehnică	Scrisoare nr. 06/4-1345 din 03.03.3021	09.03.2021	6 zile (1 lună incorect)
Centrul pentru achiziții publice centralizate în sănătate	Scrisoare nr. 06/4-5710 din 03.09.2021	03.09.2021	în aceeași zi (1 lună incorect)
Departamentul înmatricularea mijloacelor de transport și calificarea conducătorilor auto al Agenției Servicii Publice	Scrisoare nr. 06/4-5715 din 03.09.2021	03.09.2021	în aceeași zi

Astfel, în majoritatea cazurilor, rapoartele de evaluare au fost plasate pe site-ul web al Centrului, în termen.

Ce ține de aspectele reflectate precum că, „CNA, la examinarea rapoartelor entităților publice privind rezultatele evaluării integrității instituționale, apreciind lipsa de progrese

realizate de entitățile publice în consolidarea climatului de integritate instituțională a entității publice, se rezumă în a calcula procentual activitățile planificate și realizate de entitatea publică, fără a se expune dacă planul de integritate a fost implementat cu succes sau a eșuat” și, respectiv că, ”CNA în procesele de evaluare a integrității instituționale s-a limitat la evidența statistică a acțiunilor planificate și realizate, fără a avea un rol activ de sporire a responsabilității conducătorilor entităților publice și organelor de autoadministrare pentru dezvoltarea, menținerea și consolidarea climatului de integritate profesională în cadrul entităților publice. Nu există nici o informație despre propunerile înaintate de CNA privind sancționarea disciplinară, inclusiv aplicarea sancțiunii de eliberare din funcție a conducătorului entității publice evaluate, care a eșuat planul de integritate”, menționăm că, potrivit normelor art. 20 alin. (2) al Legii 325/2013, Planul de integritate se consideră implementat cu succes în următoarele cazuri: toate măsurile incluse în plan sau majoritatea acestora au fost realizate, cu unele excepții care nu pot fi imputate entității publice; rezultatele evaluării repetate a integrității instituționale a entității publice denotă neimplicarea agenților publici în manifestări de corupție, o implicare mai mică a acestora în astfel de manifestări în comparație cu rezultatele evaluării precedente, dar, în orice caz, nu denotă o implicare peste nivelul prevăzut la alin. (3) lit. c).

De asemenea, în conformitate cu prevederile art. 20 alin. (3) al Legii 325/2013, Planul de integritate se consideră eșuat în cazul: neadoptării în termen a planului; nerealizării în termen a măsurilor incluse în plan din motive imputabile entității publice; implicării a cel puțin o treime sau mai mult din agenții publici în incidente de integritate, fapt constatat în cadrul evaluării repetate a integrității instituționale.

În acest sens, se atestă că reglementările art. 20 alin. 2) și 3) al Legii 325/2013, nu prevăd expres cuantumul minim sau maxim ale acțiunilor Planului de integritate necesare a fi realizate, pentru a putea permite aprecierea obiectivă a Planului de integritate ca fiind unul implementat cu succes sau eșuat. Corespunzător, sintagmele „majoritatea acestora au fost realizate, cu unele excepții care nu pot fi imputate entității publice”, „nerealizării în termen a măsurilor incluse în plan din motive imputabile entității publice” sunt discreționare și nu oferă o claritate, ce ține de aprecierea obiectivă a progresului în acest sens.

Din aceste considerente, pentru a putea estima nivelul de implementare a acțiunilor planurilor de integritate, Centrul a recurs la calcularea procentuală a activităților planificate și realizate de fapt de către entitățile publice. Mai mult ca atât, această metodă de calculare a ratei (în %) este una aplicată față de toate planurile de acțiuni, inclusiv la nivel național, la evaluarea cantitativă a nivelului de realizare măsurilor în aceste planuri.

Prin urmare, în cazul în care entitatea va realiza doar 30 la sută din acțiunile planificate, iar restul acțiunilor fiind nerealizate din motive neimputabile entității, cum ar fi: instabilitatea politicului (reorganizări instituționale, schimbarea frecventă a miniștrilor, numirea unor șefi interimari pe perioade scurte de timp, nepromovarea premeditată de către politic a unor proiecte de modificare a cadrului normativ etc), cum va putea fi apreciat Planul de integritate în acest sens, dacă a fost unul implementat cu succes sau eșuat.

Cu titlu de exemplu, se menționează Planul de integritate adoptat de Agenția Națională Transport Auto (ANTA). Astfel, în privința restanțelor conectate la necesitatea implicării ministerului de resort, au fost remise scrisori la trei miniștri ai economiei și infrastructurii (nr. 06/4-2399 din 22.04.2019, nr. 06/4-4886 din 15.08.2019 și nr. 06/4-5477 din 19.08.2021). Doar prin scrisoarea nr. 14/4-4418 din 23.09.2021, semnată de ministrul infrastructurii și dezvoltării regionale, Andrei Spânu, Centrul a fost informat că un proiect de hotărâre de Guvern privind organizarea și funcționarea ANTA, a fost anterior elaborat, dar „în contextul demisiei Guvernului și implicit, atribuțiilor limitate ale acestuia, în perioada decembrie 2020 – august 2021, proiectul nu a putut fi înaintat spre adoptare”.

Astfel, urmare a faptului că actualul cadru normativ este unul lacunar, defectuos și discreționar la aspectele ce țin de aprecierea obiectivă a nivelului de implementare a Planurilor de integritate (care să permită estimarea acestora ca fiind realizate cu succes sau eșuate), Centrul și-a realizat această obligație prin aprecierea reală a indicatorilor de monitorizare pentru fiecare acțiune în parte, cu estimarea tuturor circumstanțelor de fapt care au împiedicat realizarea conformă a unor acțiuni sau nerealizarea acestora. Totodată, luând în considerație faptul că media de realizare a Planurilor de integritate este de peste 75%, acestea nu pot fi calificate ca eșuate, până nu vor fi operate modificări la art. 20 alin. (2) și (3) din Legea 325/2013. Pentru a putea solicita sancționarea conducătorului, este necesar un temei juridic bine argumentat, astfel încât să nu rămână loc de interpretări sau abuzuri.

Referitor la faptul că, *„În marea majoritate a cazurilor prevederile legale privind implementarea Planului de integritate în 60 de zile au fost ignorate, iar entitățile evaluate au informat CNA în termene de la 5 până la 19 luni de la evaluare despre îndeplinirea recomandărilor formulate în rapoartele de evaluare a integrității instituționale”*, menționăm că, potrivit art. 20 alin. (1) al Legii 325/2013, după primirea raportului cu privire la implementarea planului de integritate, instituția care a evaluat integritatea instituțională apreciază progresele realizate în consolidarea climatului de integritate instituțională a entității publice, verificând în acest sens, dacă planul de integritate a fost implementat cu succes sau a eșuat.

Totodată, potrivit art. 19, alin. (3) al Legii 325/2013, Planul de integritate urmează a fi implementat, în termen de 60 de zile din momentul adoptării, asigurând, cel puțin, îndeplinirea recomandărilor / cerințelor minime, formulate în raportul privind rezultatele evaluării integrității instituționale. În acest context, specificăm că Planurile de integritate ale entităților publice de regulă cuprind mai multe obiective de realizare, unul dintre care ține nemijlocit de „consolidarea climatului de integritate instituțională”. Elaborarea și adoptarea planurilor de integritate, inclusiv stabilirea termenului de executare a acțiunilor (în dependență de resursele umane / financiare deținute) ține de responsabilitatea conducătorului. Centrul elaborează Rapoarte de monitorizare privind nivelul de implementare a Planurilor de integritate, care sunt integral publicate pe propriul site web.

Urmare a celor relatate, obiectăm că, concluzia *„în majoritatea cazurilor acțiunile din planul de integritate nu au fost realizate în termen”*, este una subiectivă și disproporțională, deoarece aprecierea finală a nivelului de realizare a Planurilor de integritate este efectuată la finele perioadei de implementare, adică la ultima raportare. Corespunzător, odată cu elaborarea rapoartelor de monitorizare finale, Centrul informează autoritatea evaluată despre nivelul de implementare a Planurilor de integritate, inclusiv despre necesitatea menținerii unui climat de integritate instituțională, promovarea și implementarea continuă a măsurilor de integritate reglementate de Legea *integrității* 82/2017, inclusiv despre executarea ulterioară a măsurilor din planurile de integritate, care sunt realizate parțial.

În acest context, menționăm că la 7 entități publice, incluse în tabel la pag. 58 din raport, planurile de integritate sunt în proces de implementare și nu au fost încă excluse, de sub monitorizare.

Ce ține de afirmația că, „CNA pînă în luna septembrie 2021 nu a efectuat evaluarea repetată a integrității instituționale nici într-o entitate publică, deși era obligat să o facă reieșind din prevederile art. 20 alin. 1 din Legea 325/2013”, obiectăm că, aceasta este o concluzie greșită. Astfel, în art. 20 alin. (1) din Legea 325/2013 este specificat că, „entitățile publice sînt supuse periodic evaluărilor repetate a integrității instituționale, desfășurate în conformitate cu prevederile cap. II, numărul acestora nefiind limitat”.

În acest sens, nu există un termen specificat când revenim cu o evaluare repetată. Subiecți ai Legii 325/2013 sunt sute de entități publice, iar conform organigramei Direcției evaluarea instituțională a Centrului, reiterăm că aceasta include doar 5 unități, inclusiv 4 de

execuție. Totodată, se menționează că fiind încadrate criteriile stabilite de selectare a unei entități pentru a fi evaluate, în primul trimestru al anului 2021 a fost inițiată evaluarea repetată la Agenția Națională pentru Sănătate Publică, implicând și etapa a doua de aplicare a testului de integritate profesională.

Referitor la invocarea faptului că, „*Formalitatea acțiunilor de evaluare a integrității instituționale se dovedește și prin raportul de evaluarea a integrității instituționale a Colegiului de Ecologie întocmit în anul 2021 care în mare parte reproduce prevederile legale...*”, obiectăm că, autorul raportului menționează nejustificat asupra aspectului că, la evaluarea integrității instituționale a entităților publice, nu a fost pus accentul pe calitate. Totodată, în continuare se aduce un singur exemplu aferent Colegiului de Ecologie, deși în activitatea acestuia au fost identificate riscuri de corupție.

Despre calitatea rapoartelor și problemele identificate de către experții Centrului, s-a vorbit atât în Comisiile parlamentare de profil, cât și în sursele mass media, inclusiv de către actuali miniștri.

Complementar, ținem să reiterăm despre multiplele deficiențe constatate la evaluarea cadrului normativ (exercițiu efectuat doar de către Centru), inclusiv complexitatea și diversitatea deficiențelor identificate în activitatea entităților publice evaluate, în special în domeniile vulnerabile la corupție, precum domeniul controlului de stat asupra activității de întreprinzător, eliberării actelor permise / permiselor de conducere, implementarea soluțiilor de ghișeu unic, domeniul sănătății publice etc. Suplimentar rapoartelor publicate, periodic au fost emise și comunicate de presă privitor la problemele stringente identificate în anumite sectoare, preluate de multiple surse mass media.

Ce ține de afirmația precum că, „*În anul 2018 CNA a efectuat testarea a 41 agenți publici din cadrul Centrului de medicină, dintre care 91% din testele efectuate au fost negative, inclusiv șefi de secții, medici și asistente medicale*”, obiectăm că, această informație este eronată, fiindcă o astfel de testare nu a fost realizată.

În privința altor fapte invocate, incluse la pag. 62-63, menționăm că testarea integrității profesionale, potrivit art.10¹ din Legea nr. 325 din 23 decembrie 2013 *privind evaluarea integrității instituționale*, este etapa a doua (facultativă) a procesului de evaluare a integrității instituționale. Agenții publici supuși testării integrității profesionale sînt selectați în mod aleatoriu, în funcție de riscurile de corupție identificate în cadrul entității publice la etapa întâi.

Astfel, Centrul în procesul testării integrității profesionale simulează o situație virtuală, neștiind din timp care agenți publici vor fi implicați în testare. Spre exemplu, în cazul simulării tăierilor ilicite testorul apela la numere de contact ale instituțiilor supuse evaluării și comunica despre faptele comiterii tăierilor ilicite de careva persoane în anumit loc. Deja, cine din agenți publici venea la fața locului, acela și era supus testului de integritate profesională. În procesul de evaluare a integrității instituționale, în cadrul Inspectoratului pentru Protecția Mediului și Agenției ”Moldsilva”, precum și entităților din subordine, au fost testați nu doar agenți publici de nivel de inspector, dar și de nivel de conducere. În cadrul Inspectoratului pentru Protecția Mediului, 6 agenții publici care au picat testul de integritate profesională au fost destituiți din funcție publică (informația despre sancțiunile disciplinare aplicate agenților publici supuși testării au fost prezentate Parlamentului prin scrisoarea nr. 17/7074 din 25.10.2021). Din persoanele sancționate, 5 au contestat destituirea din funcție în instanța de judecată. În prezent, avem 2 hotărâri definitive și irevocabile și 3 hotărâri ale primei instanțe, prin care s-au respins cererile reclamantilor de repunere în funcție.

De asemenea, potrivit art. 3 din Legea 325/2013, procesul de evaluare a integrității instituționale se desfășoară cu respectarea obligatorie a următoarelor principii: legalitatea, tratamentul nepărtinitor, echitabil și nediscriminatoriu al agenților publici supuși testării,

prezumția de bună-credință a subiecților evaluării integrității instituționale, prezumția integrității instituționale a entităților publice.

Sancțiunile disciplinare ca urmare a rezultatului negativ al testului de integritate profesională, inclusiv eliberarea din funcție a agentului public testat, se aplică conform legislației ce reglementează activitatea entității publice, în care agentul public își desfășoară activitatea, iar Centrul nu este membru al comisiilor disciplinare, în cadrul entităților publice supuse evaluării și nici nu are dreptul să impună conducătorilor entităților publice evaluate careva poziții în privința sancțiunilor disciplinare care urmează a fi aplicate, acest fapt ar constitui imixtiunea Centrului, în activitatea entității publice evaluate.

În privința concluziilor de la pag. 63, alin. 5 și pag. 64 alin. 1, menționăm că, în acestea se confundă termenul de 60 zile. Astfel, conform art. 19 din Legea 325/2013, entitatea publică examinează raportul privind rezultatele evaluării integrității instituționale și adoptă un plan de integritate în termen de 30 de zile de la primirea raportului, după care îl pune în aplicare. Totodată, în termen de 60 de zile de la primirea raportului privind rezultatele evaluării integrității instituționale, entitatea publică examinează materialele ce confirmă rezultatul negativ al testului integrității profesionale și informează Centrul, despre măsurile întreprinse și sancțiunile aplicate. Aceste informații, nu au tangență cu notele prezentate privind implementarea planurilor de integritate și concluziile incluse în rapoartele de monitorizare.

Totodată, menționăm că, cu suportul Proiectului "Lupta cu corupția prin consolidarea integrității durabile în Republica Moldova", finanțat de către Ministerul Afacerilor Externe al Norvegiei și implementat de către PNUD Moldova, Centrul Național Anticorupție a fost supus unui audit, efectuat de către experții CERTIND (România). În rezultatul auditului efectuat, CNA a obținut două certificate internaționale, elaborate de către Organizația Internațională de Standardizare (ISO):

- **ISO/IEC 27001:2013 Sistem de management al securității informației;**
- **ISO 37001:2016 Sistem de management antimită.**

Aceste certificate internaționale confirmă buna funcționare a instituției și corespunderea activității acesteia cu standardele internaționale.

Reieșind din cele expuse, considerăm că Raportul de evaluare a eficienței Centrului Național Anticorupție de către comisiile de profil, care conține o analiză eronată a informației prezentate de CNA în perioada controlului parlamentar, este superficial și lipsit de obiectivitate.

Director

Ruslan FLOCEA